National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
Second class mail registration number 1089.
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

B103/C/4/5

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 58 (2882) XXXI aastakäik | Neljapäeval, 5. augustil 1982 — Thursday, August 5, 1982 | Üksiknumbri hind 60 centi

Eesti noori Göteborgis, sealse Eesti Kooli 6. klassi õpilased (vasakult) Marje Seimre, Jasmin Kuldsaar, Karin Mägi, Heidi Nõmme ja Leena Mägi roosidegaemadele kooli kevadpeol maikuul.

Foto: O. Kopler

Neljakordne „Mu isamaa on minu arm"

Rahvuslik meeleavaldus noorte laulupeol Eestis

STOKHOLM (EPL) — Tallinnas korraldati hiiglaslik koolinoorte viies laulupidu, kus Nõukogude andmete järgi võttis osa 26.000 inimest, kusjuures „sõpru" oli kohale toodud nii N. Liidust, Ida-Saksamaalt, Ungarist jt. satelliitmaadest. Laulupidu oli võimude poolt nimetatud Oktoobrirevolutsiooni 65-nda, N. Liidu nimetuse kasutusele võtmise 60-nda ja pioneeride organisatsiooni 60-nda aastapäeva tähistamiseks.

Vaatamata sellele „nõukogudelikule" programmile kujunes ka seekordne laulupidu oma lõpuosas rahvuslikuks demonstratsiooniks, mis sundis miilitsaväge moodustama „müüri" rahvuslikult vaimustatud lauljate ja kuulajate vahele.

Laulupeo tavaliselt pikas rongkäigus

olid Tallinna koolid esinenud silmapaistvalt väheste punaste lippudega ja loosungitega.

Laulupeo alates oli laululaval olnud punaste lippude meri koos hiiglasliku Lenini pildiga.

Laulupidu algas venelasest okupatsiooni-haridusministri Gretshina kõnega (teda kutsutakse rahva hulgas „Pudru-Elsaks"), millest vene keelt mitteoskav lääneturist oli korduvalt välja kuulnud sõnu „sovetski" ja mitu korda ka „ruski". Kõne lõpus oli minister lugenud ette lühikese teksti eesti keeles — tugeva aktsendiga, kuid grammatikaliselt õieti.

Ministri kõnele järgnes kellegi kosmonaudi oma. Selle järele lauldi N. Liidu ja siis Nõukogude Eesti hümni. Kogu avamistseremoonia kestis üle poole tunni ja kodumaa eestlased hindasid seda: „Hullem kui kunagi varem."

Järgnes noorte laulupidu ise, kus esitati heal tasemel ja innukalt noortele sobivaid laule.

Loomulikult olid kohal ja „külaliskoorid" — Rumeeniast, Ida-Saksamaalt ja N. Liidu mitmest eriosast.

Noorte laulupidu lõppes tavakohaselt Ernesaksa lauluga „Mu isamaa on minu arm". Gustav Ernesaks oli ise kohal ja oli löönud paar takti — kiirabi auto oli olnud laululava ligiduses igaks juhuks (helikoojal on olnud varem südameatakke).

Pärast laulu lõppemist olid noored laval hüüdnud kõnekooris „Veel kord! Veel kord!", mille järele lauldi laul teist korda.

Noored lauljad ei lahkunud lavalt, nõuti laulu veelkordset kordamist.

Paar koori hakkas laulma „Kas tunned maad", milline laul levis üle kogu laululava. Pärast seda hakkas osa lauljaid lavalt lahkuma. Neile hüüdsid teised, kes ei liigutanud end kohalt, kõnekooris: „Reeturid! Reeturid!"

„Mu isamaa on minu arm" lauldi kolmandat korda, ilma et lauljate enamus oleks liikunud. Kuulajate hulka kuuldus mitmesuguseid hüüdeid ja laulu alustamise katseid. Kuulajad tõusid ja hakkasid liginema laululavale, et paremini näha-kuulda, mis seal toimub.

Siis ilmus kuulajate ja lauljate vahele tihe rivi hallis mundris liikumatute nägudega miilitsaid, kes eraldasid lava.

Sellest hoolimata kestis segadus laval edasi.

Täienduseks miilitsale ilmus veel teine rivi — rohelistes mundrites „julgestusüksustest".

Lavale läks üks Tallinna Konservatooriumi nooremaid õppejõude (nimi polnud teada), kes sai lõpuks dirigendipaigalt oma sõna lauljatele kuuldavaks teha:

„Me laulame veel kord „Mu isamaa on minu arm" ja siis läheme laiali."

Lauldi neljas kord „Mu isamaa" ja siis läksid lauljad aeglaselt laiali, samuti publik.

Väga paljudel kuulajatel olid selle laulu puhul pisarad silmis.

Tuhanded protesteerisid Varssavis

VARSSAV — Hüüdes „Vabastage Walesa!" ja lehvitades Solidaarsuse ametiühingu lippe, tuhanded poolakad, kaasaarvatud mõned sõdurid, tähistasid natside vastase Varssavi ülestõusu 38. aastapäeva suurima demonstratsiooniga pärast mai-demonstratiooni.

Demonstratsioon vangistatud Lech Walesale vabaduse nõutamiseks algas, kui politsei oli Varssavi Võiduväljakult viinud ära 12-meetrilise lilledest risti, mis on saanud sõjaseaduse opositsiooni sümboliks. Aga tuhat poolakat valmistasid päeva jooksul jälle uue.

Pawazki kalmistule kogunes 10.000—15.000 poolakat mälestama üle 200.000,

kes surid kaks kuud kestnud Varssavi ülestõusu ajal II maailmasõja lõpujärgus,

kui venelased ootasid lähedases kauguses ilma appi tulemata.

Surnute hulgas, keda mälestati olid ka need 10.000 poola ohvitseri, kes tapeti Katõni metsas N. Liidu poolt.

COLLINGWOODIS, J. Sepa suvila õuel
14. aug. s.a. algusega kell 6 õ.

VAIMULIK JUMALATEENISTUS

Kohvi, laule, tunnistusi, kõneleb jutl. E. Saraoja
KÕIK KUTSUTUD!

44 last said surma autoõnnetusel

PARIIS — 44 last, kes olid bussidega teel suvelaagrisse, põlesid surnuks kui nende buss sõitis sisse teisele bussile võidusõidul märjal maanteel. See on suurima ohvrite arvuga bussiõnnetus Prantsusmaal ja ajaleht Le Monde nimetas seda traagiliseks näiteks süütute laste surmamisest kohusetundetute autojuhtide läbi, kes end peavad täiskasvanuiks. Bussijuhid sõitsid teineteisega võidu 75—80-miililise kiirusega. Õnnetusel süttis buss põlema, väiksed lapsekäed olid tagunud veel vastu bussiakent, et abi saada.

Inglise posti suur puhastulu

LONDON — Samal ajal kui Kanada post võitleb suurte puudujääkidega, teatas Inglise postivalitsus, et nende 1981. a. puhastulu oli rekordiline, 96,2 miljonit Inglise naela, neli korda rohkem kui eelmisel aastal. Puhastulu tehti postiteenistusega ja postizhiiro pangas, mis on odav panganduse tüüp võistlemas suurte pankadega. Postivalitsuse direktor Ronald Dearing ütles, et 88% esimese klassi kirju jõudsid kohale päev pärast postitamist ja 93% kolmanda klassi postist kolmandal päeval.

IISRAELI ÄGEDAIM RÜNNAK

14 tunni jooksul tulistati Beirutile 150.000 mürsku

BEIRUT — Iisraeli kahurvägi ja tankid ründasid palestiinlaste positsioone Lääne-Beirutis möödunud pühapäeva varahommikul, sisendades juba kartuse, et Iisraeli viimane rünnak Yaser Arafati PLO vägede vastu on alanud. Möödunud nädalal on Iisrael teinud paar vaherahu, neist viimane on juba üheksas, kuid ükski neid pole kehtima jäänud. Pühapäevane rünnak oli ägedaim, mis Lääne-Beirutile selle sõja jooksul on osaks saanud.

Iisraeli rünnak toimus pühapäeval kõigi jõududega, alul tankid ja kahurväg, siis tulistati merelt laevadelt ja kolm tundi hiljem ühinesid Iisraeli hävitajad-pommitajad omapoolse rünnakuga, pommitades Beiruti läänesektori lõunapoolseid eeslinnu. Taevas Beiruti kohal olid pidevalt suitsupilved.

PLO vastupanuvaim pole siiski nõrgenenud. Arafat andis möödunud laupäeval käsu PLO positsioonide tugevdamiseks Lääne-Beirutis, kuigi samal ajal kaks palestiinlaste juhti kinnitasid jälle oma otsust linnast lahkumiseks. Arafatile lähedasist allikaist on kuuldud, et ta on veendunud,

et Iisrael ei tee poliitilist kokkulepet, mis jätaks Arafatile ja ta leitnanditele vabaduse uue ja vajaduse korral veelgi vägivaldsema võitluste organiseerimiseks kui PLO lahkub Beirutist.

Vahepeal teatati kokkuleppest araabia riikide vahel, kes võtaksid vastu sissepiiratud sõdurid. See näib olevat ekslik. Egiptuse valitsuse esindaja ütles Kairos, et Egiptus ei mängi palestiinlastele vastuvõtjat, väljaarvatud suuremas rahvusvahelises kokkuleppes, millest osavõtjate hulgas on ka USA, kes on täielik partner kogu selles probleemis.

Beirutis on Liibanoni valitsuse allikaist kuuldud, et Liibanoni armee kol. Johnny Abdo ja Arafati poliitiline nõuandja Hani el-Hassan on koostanud esialgse plaani,

mille kohaselt PLO partisanid viiakse Süüriasse ja siis jagatakse Süüria, Jordaania, Iraagi ja Egiptuse vahel.

Pühapäevane pommitamine kestis vahetpidamata 14 tundi. Arvestatakse, et Iisrael tulistas kuni 150.000 mürsku linnale, lennukid tegid 171 lendu linna kohal. Põleval linnal polnud mingisuguseid tulekustutusvõimalusi, kuna Iisrael oli katkestanud vee voolu linnale, mistõttu tulekahjud põlesid end kustunuks. Pommituste ohvrite arvu arvestatakse sadadesse. Juba kolmandat korda sai tabamuse Berberi haigla, kuid haiged olid juba hommikul pommitamise alul viidud keldrikorrusele.

Uus veresaun on tekitanud teravat kriitikat Iisraeli aktsiooni vastu. Paavst Johannes Paul II kordas oma üleskutset rahuks.

Saudi Araabia pöördus internatsionaalse ühiskonna poole kes avaldaks survet Iisraeli rünnakute lõpetamiseks, mis võivat saada ohuks maailmarahule.

N. Liidu uudisteagentuur Tass iseloomustas pühapäevast võitlust, kui tõelist veresauna hiigel holo-caustiks palestiinlastele.

New Yorgis tuli kokku LRO Julgeoleku nõukogu, nõudes möödunud esmaspäeval sõjategevuse kohest lõpetamist ja LRO vaatlejate paigutamist rahukokkuleppe pidamist kontrollima. Selle resolutsiooni poolt hääletas seekord ka USA. Kui PLO nõustus vaatlejatega, siis Iisrael oli selle vastu. Samal ajal oli Iisraeli välisminister Yitzhak Shamir Washingtonis, kus tal oli nõupidamine ka president Ronald Reaganiga, kes olevat juba ammu kaotanud kannatlikkuse Iisraeli käitumise üle.

Hiina kutsub ühinema

Peking otsib Taivani küsimuse rahulikku lahendust

PEKING — Hiina on demonstreerinud oma pikaajalist kohustust Taivani küsimuse rahulikuks lahendamiseks, avaldades äsja teadaande, mida diplomaatilistes ringkondades praegu analüüsitakse.

Teadaande, mille avaldas vanim kommunistliku partei poliitbüroo liige PengZhen, oli autoriteetsem selgitus, mis seotud Hiina ettepanekuga Taivanile mandri-Hiinaga ühinemiseks ja riigile uue põhiseaduse koostamiseks. Uus põhiseaduse visand sisaldab klausli, lubades Hiina valitsusele üles seada vajaduse korral spetsiaalse administratiivse piirkonna, mis opereerib ülejäänud riigist erinevate seaduste alusel, mõeldes põhiliselt sellega mittekommunistlikku süsteemi.

Peng ütles, et see kinnitab seaduses 9-punktilist ettepanekut, mis avaldati Taivanile möödunud aasta septembris ja andis legaalse aluse „rahulikuks jälleühinemiseks emamaaga". Ettepanek lükati Taipei poolt tagasi.

Selles öelda, et Rahvuslik Hiina võib pidada nende oma relvastatud jõudusid, sotsiaal-ökonoomilise süsteemi ja kontaktid välispidise maailmaga, kui nad ainult tunnustavad Pekingi ülemvõimu.

Aga Taivani autoriteedid on keeldunud Pekingiga läbirääkimisest kuni see on kommunistlik.

Taivani rezhiim, mis kaotas 1949. a. kodusõjas mandril, kui kommunistid kuulutasid välja Rahvavabariigi, nimetab end edasi Hiina Vabariigiks. Peking aga peab Taivani lahtilöönud provintsiks.

Pekingi uus põhiseaduse visand, mida praegu üle riigi distkuteeritakse enne kehtima hakkamist käesoleva aasta lõpul,

on kavandatud Hiina põhiliseks legaalseks alustalaks paljudeks eelolevaiks aastaiks.

Vaatlejad ütlesid Pengi teadaande kohta, et see rõhutas, vähemalt praeguse juhtkonna ajal, meelsamini ühendamise poliitikat rahulikul kui sõjalisel teel ja on pikaajaline ning kindel eesmärk.

Mõned vaatlejad ütlesid, et teadaande avaldamise aeg oli valitud tahtlikult praeguste Taivani ja USA uue välisministri George Shultzi vahel peetavate läbirääkimiste ajal uute relvade saamiseks.

Hiina on nende relvamüükide vastu ja on tahtnud mõjutada teatud ajapiiri asetamist, millest üle enam relvade müüki ei teostata.

President Ronald Reagan oma kirjas Taivani peaminister Zhao Ziyangile aprillis ütles, et ta loodab, et tulevikus relvade müük väheneb, kuna mõlemad pooled lähenevad Taivani küsimuses rahuliku lahenduse suunas.

Pekingi avaldus heitis teatud kahtlust rapordile, mis avaldati Taivanis,

et nende valduses on salajane kommunistide dokument, mis soovitab sobivamat aega saarele invasiooni tegemiseks 1985—86.

Seda Taivani kaitseministri kindral-leitnant Hsia Tieni teadet on eitanud Pekingi ministeerium.

Pengi teadaanne arvatakse olevat suunatud mitte üksi Taivanile, vaid ka hiinlasile Hong Kongis, Macaos ja mujal, et nad diskuteeriksid uue põhiseaduse visandit kui Hiina rahva ühe perekonna liikmed ja oma maa peremehed".

Artikkel 30 uues põhiseaduses, kus nimetatakse spetsiaaladministratsiooni selles piirkonnas,

olevat mõeldud peale Taivani ka Hong Kongi ja Macao ühendamist Hiinaga ilma,

et see kahjustaks nende majanduselu.

Peng on vanem abiesimees Rahvuslikul Rahva Kangressil, mis on Hiina parlamendiks ja sellega riigijuhi abi. Samuti on ta partei legaalne ekspert, kes on praegu põhiseaduse revideerimise ja uuendamise komitees juhataja.

Lennuki hõivamine Hiinas

PEKING — Hiina tsiviillennuliikluse esimene hõivamise üritus toimus pühapäeval, 18. juulil. Siseriigi lennuliinil Zianist Shanghaisse nõudsid 5 granaatide ja nugadega relvastatud meest, et lennuki juht muudaks kurssi ja viika lennuki Taivanisse. Teated sündmusest on olnud mõneti vasturääkivad, aga tõenäoliselt oli lendur nõustunud ja hakkas lendama ümber Shanghai. Kahe ja poole tunni jooksul reisijad ja meeskond ründasid hõivajaid ja ilmselt tulid võitjaiks. Lennuk laskus Shanghais. Hõivajate kinnivõtmisel oli siiski juhtunud plahvatus, mis oli surmanud mõned inimesed. Teise teate kohaselt olid kõik hõivajad surmatud juba siis, kui lennuk oli veel õhus.

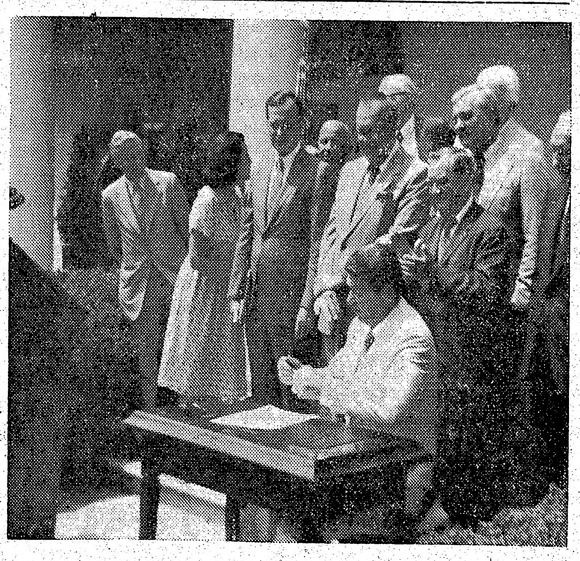

President Ronald Reagan peale Ikestatud Rahvaste Nädala proklamatsioonile alla kirjutamist. Pildil seisavad vasakult esireas demokraat Samuel S. Stratton, presidendi eriassistent Elizabeth Dole, abipresident George Bush, vabariiklane Edward J. Derwins, demokraat Clement J. Zablocki, alamkoja välissuhete komitee esimees. Foto: Mäido Kari

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $45.—, poolaastas $24.— ja veerandaastas $13.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $55.—, poolaastas $29.— ja veerandaastas $15

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

New Horizon'i juubelil Eesti Majas esitasid eesti pensionäridest kunstiharrastajad oma töid. Pildil Julie Herma väljapanekute ees. Foto: Vaba Eestlane

Kommentaarid

Heino Kiik ei ole okupeeritud Eesti tippkirjanik. Ometi on ta võrdlemisi populaarne mees, kes tegi endale nime kolhoosielu kirjeldava romaaniga „Tondiööma-ja". See romaan tekitas Eestis teatavat sensatsiooni, kuna selles on kolhoosielu käsitatud satiiriliselt ehkki autor ise väidab, et ta on vaadelnud praegust riigistatud põllupidamist läbi humoristliku prilli.

Nüüd on avaldatud ajakirjas „Loomingus" Heino Kiik'iga pikem jutuajamine, mis hõlmab 17 lehekülge ajakirja ruumist. Kirjanikult küsitakse ühte ja teist, isegi seda, kas ta joob viina ja kohvi (vastustest selgub, et kirjanik kohvi üldse ei joo ja viina suhtes on põhimõtteline parajuslane), kuid eriti tahetakse temalt teada, miks on tänapäeval raske tabada inimese omapära, piirjooni? „Loomingu" soov läheb selles sektoris veelgi kaugemale, kuna küsimuse selgitamiseks ja täpsustamiseks mainitakse, et minevikus tundub inimene palju selgema nähtusena kui tänapäeval.

Heino Kiik'i vastus „Loomingule" on tagasihoidlik, kuid siiski erakordselt kaugeleulatuv ja läbipaistev. Kirjanik vastab muu-hulgas:

„Ajastu on inimestele summuti külge monteerinud. On arvatud, et inimesest kipub nüüdistsivilisatsiooni iseärasuste tõttu võõranduma mitte ainult töö, vaid ka ta elu ja et inimesest enesest sõltub ta saatus ikka vähem ja vähem. Tänapäeva inimene kannatab eneseteostuse vaesuse all ja see on väga kaugeleulatuvate tagajärgedega nähtus. Meie talupoegliku rahva eneseteostus toimus talus. Talu oli igale inimesele mõistetav eluring, küllalt väike, et ta saaks end parajalt suurena tunda. Talus elati, tehti tööd, töö ja elu oli üks ja sama. Kõik, mis tehti, tehti endale, oma kodule. Tehti jõudu säästmata, tulemusest tunti rõõmu ja ebaõnnestumise üle kurvastati. Elu oli konkreetseist emotsioonidest läbi põimitud, need andsid päevadele värvi, inimestele omapära. Inimene võis oma tarkust, fantaasiat ja jõudu panna sellesse, mis talle vahetut rõõmu valmistas. Ja perspektiiv oli — mida hooldatum talu, seda parem on ükskord lastel. Lapsed osalesid maast-madalast töös ja rõõmudes, kasvasid kindlat perspektiivi tunnetades, neile ei olnud tulevik ähmane teadmatus, rahutust või ükskõiksust sisendav haaramatu maailm. Aga kui palju on tänapäeval neid peresid, kus räägitakse oma tööst ja taotlustest sellise vaimustusega, et see lapsi rääkima hakkamise east alates kaasa tõmbaks?"

Tundub üllatavana, et „Looming" on sellise ülistava hinnangu eesti talu kohta oma veergudel ära trükkinud. Senise ametliku versiooni kohaselt oli eesti talupoeg rahvavaenlane ja kuulus koos taluga hävitamisele, mida teostati massiliste küüditamisaktsioonidega. Kui nüüd eesti talu ja talupoja kaitseks okupeeritud Eesti Kirjanike Liidu ametlikus ajakirjas välja astutakse — ehkki kaudselt ühe kirjaniku suu läbi — siis võib ainult oletada, et bolshevikkudele on viimased näljaaastad hakanud palju tuska valmistama ning pikapeale hakatakse aru saama, et kolhoosimajandus ja riigistatud põllumajandus on määratud pankroteerumisele.

☆

Kui Inglismaa ja Argentiina Falklandi saarte tuleviku määrtlemisel oma relvastatud jõud sõjateekonnale saatsid ning kõik relvaliigid lahingutesse rakendasid, siis võisid argentiinlased oma ajalehtedest ning inglased oma publikatsioonidest lugeda kui hästi „oma poisid" võitlesid ja kui suuri kaotusi nad vastasele tekitasid.

Falklandi sõda on nüüd ajalugu ja kogu see omapärane jant lõppes teatavasti inglaste võiduga. Briti ajalehtedest võisime pärast Argentiina vastupanu kokkuvarisemist lugeda, milliste suurepäraste tangihaaretega inglise armee vastase vastupanu murdis ja millise professionaalse täpsusega ja lõõgivalmidusega kõik kavatsetud operatsioonid kuni lõpliku võidu saavutamiseni läbi viidi. Kuid nagu nüüd selgub, on see ainult asja üks külg, nii-öelda „paraadi-külg" ning kõik sõjakäigu operatsioonid

(Järg lk. 8)

Uus ohukolle Kesk-Idas

Välismaailm ei tea täpselt, mis juhtub Iraagi-Iraani sõjalisel rindel. Mõlema poole sõjateated on üksteisega täielikult vastuolus. Kui lugeda Iraani informatsiooni sõjaliste operatsioonide kohta, siis on vastase kaotused nii suured ja masendavad, et Khomeini sõduritel ei ole enam mingisuguseid raskusi oma soomusmasinatel ilma vahepeatuseta Bagdadi sõita ja Iraagi pealinna vallutada, kuid samal ajal kuulutavad Iraagi telegrammid, et Iraan on meeletute pealetungioperatsioonidega kaotanud tuhandeid sõdureid ning isegi Khomeini ei suuda oma ässitavate kõnedega sõduritesse enam nii palju vaimustust pumbata, et need oleksid valmis tema suurte ideede ja ambitsioonide eest surema. Tõenäolisena tundub, et Iraani suure hooga alanud pealetung on jäänud Iraagi üha suureneva vastupanu tulemusena takerduma ning Iraagi vallutamine ja president Saddam Husseini kõrvaldamine osutub raskemaks ülesandeks kui Khomeini ja tema sõjalised nõuandjad seda kalkuleerisid.

Iraani sissetungi Iraaki võib pidada üheks suuremaks kogu Kesk-Ida praegust poliitilist ja jõudude tasakaalu ähvardavaks sündmuseks. Kui esialgu arvati, et siin on tegemist ainult Iraani diktaatori Khomeini kättemaksuaktsiooniga ja Iraagi presidendi Saddam Husseini kukutamise plaaniga, siis nüüd võib Khomeini ähvardavatest sõnavõttudest järeldada, et Iraani praeguse rezhiimi kavatsused on palju suuremad ja kaugeleulatuvamad, kuna Khomeini kavatseb oma väed saata pärast Iraagi vallutamist ja seal uue rezhiimi kehtestamist Iisraeli vastu, eesmärgiga vallutada Jeruusalemm.

Kuid see oleks Khomeini grandioosse napoleonliku plaani üks osa. Plaani teine osa näeb ette sõjalisi operatsioone konservatiivsete Araabia riikide Saudi Araabia, Kuvaiti, Omani, Qatari ja teiste vallutamiseks, kes on läänemaailma peamised varustajad õliga. Nende riikide vastu sõjakäigu alustamisel loodab Khomeini eriti abi tema radikaalset islami fundamentalismi pooldavatelt viiendatelt kolonnidelt, keda leidub Saudi Araabias ja teistes õlimaades. Iraani fanaatilise diktaatori kavatsused on tekitanud nendes riikides teataval määral paanilise ja äreva meeleolu ning Khomeini ähvardusi arvestades on konservatiivsed õliriigid toetanud Iraagi sõjakäiku Iraani vastu seni ligemale 20 miljardi dollari suuruse summaga, mis on läinud peamiselt relvade ja sõjalise varustuse ostmiseks.

Khomeini suuri vallutusplaane arvestades tekib paratamatult küsimus — kas Iraanil jatkub küllalt elavat jõudu ja moodsaid relvi oma suurte ambitsioonide teostamiseks? Sellele küsimusele on püüdnud anda vastust paljud sõjalised eksperdid ja poliitilised vaatlejad, kuid nende analüüsid pole kaugeltki üksmeelsed. Kahtlemata on Khomeinil praegu veel varus elavat jõudu, et oma hoolimatute pealetungidega kokkusulanud diviise täiendada, kuid ka siin võivad lõpuks näpud põhja ulatuda, kuna suurem osa fanaatilistest revolutsioonilistest eliitdiviisidest on juba puruks löödud ja sõjalised tagasilöögid võivad tunduvalt mõjutada sõdurite võitlusvaimustust.

Kuid veelgi olulisem on sõjalise varustuse küsimus, kuna moodne sõda nõuab hävitatud relvade asendamiseks pidevat uute sõjamasinate ja laskemoona juurdevoolu. Iraani senine visa vastupanu Iraagile ja äsja suurte jõududega alustatud sõjakäik Bagdadi vallutamiseks ja Saddam Husseini kukutamiseks laseb oletada, et Khomeini rezhiim on saanud kusagilt pidevalt lisa oma relvastusele ning luureandmete põhjal on see lisa tulnud väga kummalistest erinevatest allikatest — Põhja-Koreast, Iisraelist ja viimasel ajal tunduval määral N. Liidust.

N. Liidu osa Khomeini sõjalisel toetamisel on eriti silmatorkav ja märkimisväärne, kuna Moskva oli varem Iraagi suur tugisammas ja Husseinile relvade levereerija. Brezhnev ja tema kaaslased lootsid, et Iraani kokkuvarisemisel võimaldub venelastel Iraagi abil oma mõjuvõimu Iraanis suurendada, kuid sedamööda kuidas sõjaõnn pööras Iraagi kahjuks — sedamööda kadus N. Liidu huvi ka Husseini toetamiseks ning selle asemel suunati oma relvasaadetised hoopis Khomeinile ja tema revolutsioonilistele armeedele. Khomeini sõjalised vajadused viivad ta samm-sammult üha suuremal määral N. Liidu orbiiti ja Moskva mõjuvõimu piirkonda, mis loob venelastele uusi hiilgavaid võimalusi oma agressiivse poliitika jatkamiseks maailma suuremate õlivarude piirkonnas.

N. Liidu lähenemine Iraanile on praegu Washingtonis üheks suuremaks probleemiks, mille kõrval kipuvad tagaplaanile jääma isegi Liibanoni sündmused. On mõeldav, et uue Ühendriikide välisministri Shultzi ametisse asumisel toimuvad suuremad muudatused ka Ühendriikide senises Kesk-Ida poliitikas. Nende muudatuste raames ei mängi Ühendriikide Kesk-Ida poliitika kujundamisel pearolli enam Iisrael, vaid Iisraeli ühekülgse toetamise asemel hakatakse looma tihedamaid sidemeid ja koostööd Araabia riikidega.

Kahtlemata on Iraani-Iraagi sõjalise kokkupõrke lõpptulemustel erakordselt suur tähtsus Kesk-Ida tulevase poliitilise palge kujundamisel. Kui Khomeinil õnnestuks N. Liidu toetusel vallutada Iraak ja rajada seal Khomeinile meelepärane valitsus, kes loob tihedad sidemed Süüriaga, siis sünniks sellest võimas sõjaliselt tugev telg, mis on võimeline laiutama oma mõjuvõimu üle kogu Kesk-Ida õliallikate piirkonna.

K. A.

Probleemiderohke Lähis-Ida

Beiruti hävitamine ei lahenda Palestiina probleeme

Liibanoni olukorda ja palestiinlaste positsiooni puudutavad artiklid on antud mitmeist tunnetest mõjustatuna usulisest seisukohast nähtuna. Need küsimused vajavad selgitamist, arvab soome ajalehe „Helsingin Sanomat" toimetaja Erkki Paakkinen ja katsub valgustada oma rahvast neis küsimusis. Siin maal, kus ajakirjandus on tugeva Iisraeli-poolse kallakuga, on need selgitused huvipakkuvad meilegi.

PALESTIINLASED OMAETTE RAHVANA

Palestiinlased pole sugugi viimaste sõdade järel laagrielu veetma ja telkidesse elama jäänud araabia hõimlaste grupp, vaid omaette rahvas, kelle riigiks organiseerimise katse hävis 1948. a. Lähis-Ida sõjas ja sellele järgnenud olukorras.

LRO Lähis-Ida pagulasorganisatsioon Unrwan'is registreeritud pagulasi oli aastal 1978 kokku 1.757.269 isikut, kellest laagrites asus 614.073 ja mujal 1.143.196. Lisaks oli Süürias ja Jordaanias registreeritud põgenikke umbes 225.000, millega oma kodud jätnud palestiinlasi oli nimekirjades 2.092.269. Arvesse ei ole võetud neid palestiinlasi, kes olid jäänud elama Iisraeli riigi aladele.

Kuigi Soomest on olnud üsna vilgas turism Iisraeli, vaevalt teavad paljud, et Iisraeli poolt okupeeritud Gaza ja Jordani läänekalda aladel on 28 pagulaslaagrit, kus on kokku 279.578 elanikku. Unrwan pagulasteks registreeritud palestiinlaste arv neil aladel on kokku 664.371.

LRO VÕTTIS ENDALE RIIGI ÜLESANDED

Varem Inglise mandaadi all elanud, iisraellaste eest pagenud või pagema sunnitud palestiinlasil ei olnud ühegi teise riigi kodakondsust, mistõttu LRO võttis oma hoole alla riigile ja valitsusele kuuluvad ülesanded nagu tervishoid, koolid ja vältimatu elatistarvetega varustamine.

Selline tegevus kuulus oma iseloomult LRO ülesandeisse, aga sel juhtumil kohustas seda asjaolu, et olukord oli tingitud LRO Palestiina jagamispoliitikast. Iisraeli riik on omal viisil LRO laps, kes on põhjustanud oma sünnitajale aina raskusi ja keda on tõesti võimatu hoida distsipliini all. Palestiina pagulaste abistamistegevusse on osalistunud ka arvukad vabatahtlikud organisatsioonid ja paljud riigid otsese abistamisega.

KUTSEOSKUSE PUUDUMINE TEKITAB RASKUSI

Palestiinlasi on sageli võrreldud Soome karjalastega ja araabia riike on süüdistatud selles, et neid ei ole asustatud neisse riikidesse alalisteks elanikeks. Küsimus ei ole siiski päris samasugune.

Palestiinlased tunnevad oma identsust palestiinlastena. Väike osa neist on võtnud omal ajal pakutud Jordaania kodakondsuse. Kutseoskusega ja koolitatud tööjõudu on üsna hea asetada nende maade tööturgudele ja neid tööotab ka rohkesti õliriikides, eriti Saudi Araabias. Kuid probleemi on tekitanud see, et pagulaste enamus on talupojad või lihttöölised ilma mingisuguse kutseoskuseta.

Jordaanias ja Liibanonis, kuhu peaosa palestiinlasist põgenes, oli karjuv maanälg omagi talupoegade hulgas ja need, alles iseseisvuse saavutanud riigid, olid muuski asjus suurtes raskustes ja olid olnud suuremal määral arengumaadelt ilma maapõuevaradeta. Samasugune olukord oli ka Süürias. Oma raskeist oludest hoolimata on need maad teinud palju pagulaste heaks.

Suurem osa palestiinlasist elatab end oma tööga ja ainult neile, kes ei ole tööd leidnud, annab Unrwan toiduabi, mis aastal 1978 oli 3 Soome marka (ca 75 centi) päevas.

TÄNAPÄEVA HARITUIM RAHVAS SEAL PIIRKONNAS

Märkimisväärne on olnud ulatuslik LRO ja abistamisorganisatsioonide poolt tehtud haridustöö, kus ka rahva enese algatusvõime panus on olnud tulemusterikas. Nüüd võidakse ütelda, et palestiinlased on tervikuna võttes Lähis-Ida koolitatuim ja harituim araabia rahvas. Hoolimata pagulase raskest olukorrast nad on olnud võimelised arendama oma tervishoidlikke, kultuurilisi, tootmisalalisi ja haridusliike organisatsioone. Kahjatsetavalt ka muude rahvaste viisil on nende hulgas arenenud vägivalla masinavärk, mille mõju näib neile nüüd muutuvat üsna hävitavaks.

Üks palestiinlaste probleem on see, et nende organisatsioonid on peamiselt olukordade sunnil sündinud väga hajuvil olevaina. Distsiplineeritud tegevus ühise keskjuhatuse raames nõuab tõenäoliselt veel valulisi õppetunde.

Palestiina probleem on nii laialatuslik, ja kätketud paljudesse eriküsimustesse, et selle lahendus ei leidu Beirutis, kuigi ülitugevad iisraellased hävitaksid kõik seal olijad. Vastupidi selline julm lihunikutöö on pööranud iisraellaste eneste vastu. Palestiinlaste positsioon on tõusnud endisest tuntuimaks kogu maailma silmis ja tekitanud tugeva juudivastase meeleolu.

Vähetähtis tuleviku seisukohast ei ole ka sellise seisukoha tähendus, sest kättemaksu „silm silma ja hammas hamba vastu" põhimõte kuulub nii juutide kui ka muhameedlaste usutunnistusse.

PARTISANIDE TEGEVUS JÄTTIS PINGE

Soomlaste kirjeldusis on süüdistatud palestiinlasi ja süürialasi juba Liibanoni partisanisõja puhul aastal 1975—76. Beiruti peatoimetaja Joseph G. Chami on avaldanud neid aastaid käsitleva dokumentaalteose, kus ta valgustab sõja tausta. Tema arvates oli sõjaks plahvatamise peapõhjus riigi iseseisvumisel aastal 1943 sõlmitud rahvuskokkuleppe tulemus, mis takistas sotsiaalse süsteemi kujundamise ja mida autoriteetseistki katseist hoolimata ei saadud muuta. Hiilgus ja viletsus kasvasid rindrinnuti kuni surve purskas välja partisanisõjaks.

„Beirut on segu pilvi puudutavaist kontorikõrgehitusist ja uhkeist hotellidest mille kõrval on linna räpased agulid, kus inimesed elavad kiratsedes viletsat elu. See on ohtlik hiilguse ja hirmutava viletsuse kõrvuti elu", kirjutas Chami.

Vasakpoolsed muhameedlased, kellest osa oli Lõuna-Liibanonist pagenud, said oma kõrvale tugeva relvastatud grupi — palestiinlased ja sõjaõnn oli pöördumas parempoolsete falangistide ja nende poolehoidjate kaotuseks, kui vahele tulid araabiariikide rahukaitsjate üksused, kes olid moodustatud peaasjalikult süürialastest.

Need võtsid võimu ja kaotustes kannatanute juhtimise oma kätte ja „Pax Syriana", süüria rahu, kattis Liibanoni nii kui suurtükitorni vari, ütleb piltlikult toimetaja Chami.

Liibanoni uuesti moodustatud valitsus katsus aeglaselt ja asteastmelt saada asjad oma võimu alla, aga see ei õnnestunud kunagi täielikult. Valitsuse rusikas, armee oli hajunud partisanisõjas. Ohvitserkonnas olid olnud parempoolsed kristlased ja meeste koosseis vasakpoolsed muhameedlased.

Lahendamata olev partisanisõda hoidis pinge üleval ja seda ei pehmendanud sugugi eri rühmade ja rahvuste grupid, kelle arv tõusis 40-le.

„LIIBANONI VÄRAVAD OLID LIIGA LAHTI"

Tänapäevane Liibanon oli pidevalt olnud varjupaigamaaks kirjutas Chami. Armeenlased, kurdid, palestiinlased, poliitilised ja majanduslikud pagulased paljudest araabia maadest olid tulnud Liibanoni, mille väravad olid liigagi lahti. Selle juures tuleb tähele panna, et riigi pindala on väiksem kui 10000 ruutkilomeetrit.

Kui riigivalitsusel puudus võim ja abinõud, siis eriparteid ja rahvusgrupid organiseerisid oma kaitseks miilitsaüksusi, ja see oli algus üldisele relvastumisele, mille tagajärjed oli näha nüüdsel hävitamise ajal.

Kuna korra taastamine Liibanonis partisanisõja järel Süüria rahuüksuste ähvarduse all oleks aidanud Liibanoni araabiariikidega, siis see ei sobinud Iisraeli plaanidega, vaid nad toetasid parempoolseid jõude peagu avalikult, pidades sellega ülal pingsa ning ebakindla olukorra.

Palestiinlaste relvastatud selgroo murdmisele lisaks on Iisraelil nüüd sama eesmärk kui oli araablastel: tugev Liibanoni keskvalitsus, kes tooks riiki jälle rahu ja korra. Selle vahega vaid, et riik oleks seekord seotud Iisraeliga.

Iisraeli rünnak Liibanoni on näidanud endisest selgemini tänapäevase sõja iseloomu: sõdurite kaotused arvestatakse sadades, aga tsiviilisikute, naiste ja laste omad kümneis tuhandeis. Elame täiesti uuesugses sangari- ja rüütlitegude ajajärgul!

Endine on ainuüksi ebausuline, usulise pimeduse fanatism nii kaugeil maailma ääremail kui kodus. Kes võiks ettekujutada, et ristiusk need lähtekohad suunaks oma ajalukku ja kanoniseeriks oma Piiblis?

VALVEARST NÄDALALÕPUL

7. ja 8. aug.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

14. ja 15. aug.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

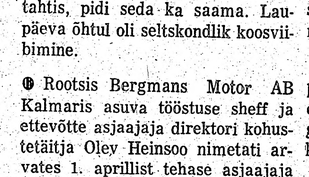

Ⓑ Seoses Stokholmi Eesti Maja asukohaga otse südalinnas on tekkinud probleeme soovimatute külalistega, kes kipuvad kodadesse vägijooke ja narkootikat tarvitama või muidu reostama ning koguni magama. Et nendest häirivaist nähetest jagu saada on A/S Eesti Maja juhatus olnud sunnitud tarvitusele võtma sama abinõu, mida enamus südalinna asutusi kasutab: uksetelefoni. Nüüd avatakse välisuksed külalistele vaid telefonisignaalidega vastavasse asutusse.

Ⓑ Rootsis Karlskrona ees skääridest karile sõitnud N. Liidu allveelaeva päästmisaktsiooni kulude arve koostajaks oli Karlshamni sadama ülem Jüri Selling, eesti rahvusest merekapten, kes selle saatis merevägede staabile venelastelt sissenõudmiseks. Sellingi arve lõppsumma oli 2,5 miljonit Rootsi krooni madalikult päästmiskuludena, millele lisandus hulk muid kulutusi mitmeleheküljelises lisas kokku 173.000 Rootsi krooni ulatuses.

Ⓑ Eskilstunas korraldas Viru lipkond pallipäevad. Mängijaid oli kohale sõitnud Stokholmist, Göteborgist, Solnast, Järnast ja Uppsalast. Mängiti võrkpalli, sisebandyt ja sisejalgpalli. Pallipäevade põhimõtteks oli, et igaüks, kes mängida tahtis, pidi seda ka saama. Laupäeva õhtul oli seltskondlik koosviibimine.

Ⓑ Rootsis Bergmans Motor AB Kalmaris asuva tööstuse sheff ja ettevõtte asjaajaja direktori kohustetäitja Olev Heinsoo nimetati arvates 1. aprillist tehase asjaajaja direktori kohale asukohaga Stokholmis. Ühtlasi nimetati ta emaettevõtte Bergman AB majandusdirektoriks. Nimetatu on E.V. Kanada aupeakonssul Ilmar Heinsoo noorem vend.

Kommentaar

(Algus lk. 2)

ei läinud kaugeltki nii sujuvalt ja plaanikohaselt nagu neid kavandati ja plaanitseti.

Falklandi sõjakäigult naasnud Briti ajakirjanikud on toonud ühteteist päevavalgele, mis ei lase kõiki inglaste sõjalisi operatsioone paista eriti hiilgavas valguses. Nii kinnitavad lehemehed, et inglise sõjalised jõud ei olnud selleks sõjakäiguks vajalikul määral ette valmistatud ja tuli isegi juhtumeid, kus inglise üksused ööpimeduses üksteist eksikombel tulistasid.

Argentiinast kostab ebaõnnestunud sõjakäigu kohta veelgi teravamat nurinat. Eriti valusalt arvustatakse ohvitsere, kelledest paljud ei läinud eesliinile meeste juurde ja juhtisid võitlust raadio teel tagalast. Noored teismelised kogemusteta sõdurid kaotasid inglaste rünnaku ajal pea ning taandusid — selle asemel, et vastupanu osutada. Kummalisel kombel puudusid argentiina sõduritel püssipuhastuse vahendid, mille tulemusena tekkisid laskmisel tõrked. Sõjaväe ülemjuhatus ei olnud ilmselt mõelnud Falklandi klimaatilistele tingimustele ning sõdurid kannatasid soojade rõivaste ja kummisäärikute puudumise tulemusena.

Inglismaal on hakatud sõjakäigu eellugusid ja Falklandi operatsioonide telgitaguseid põhjalikult uurima. Nõudmised sellise uurimise korraldamiseks on päevakorrale kerkinud ka Argentiinas, kus kriitika raskuspunkt on suunatud sõjaväe kõrgema juhtkonna vastu. Argentiinlased on Falklandi sõjast niivõrd pettunud ja masendatud, et üks juhtiv poliitik nimetab seda „mustemaks leheküljeks Argentiina ajaloos".

AMI

Üks aasta Eesti Päevadeni San Franciscos

Ülikooli hooned pakuvad suuri võimalusi pidustuste huvitavaks ja omapäraseks korraldamiseks

SAN FRANCISCO — Juuni viimasel nädalal toimus siin San Francisco State University kampuses asukoha ja ruumide ülevaatus eeloleval aastal samal nädalal toimuvateks XVI Lääneranniku Eesti Päevadeks. Need toimuvad 26. juunist kuni 2. juulini 1983. aastal. Kohal viibis EOLL juhatus täies koosseisus ja kõikide praeguseni kinnitatud komiteede esimehed koos kaastöölistega — kokku 38 eestlast. Seletusi andsid Eesti Päevade peakorraldaja EOLL esimees Peeter Grüner ja kaks ülikooli esindajat.

Asukoha valikuga jäädi rahule ja leiti, et nii mõndagi saab läbi viia huvitavamalt ja omapärasemalt kui seda varasemad kampused on võimaldanud Portlandis, Oaklandis, Vancouveris, Los Angeleses ja Seattles. Kunstinäituse korraldajad nurisesid, kuna puudub küllaldaselt suur kunstigalerii. Siiski leiti meeldiv ja kättesaadav ruum ka nendele.

Eesti Päevade keskpunktiks jääb Student Union'i hoone, milline on arhitektuuriliselt ainulaadne ehitus. Kujutades endast kaht püramiidi ei ole seal ainukestki normaalse kujuga tuba. Ka tasapindadega on julgelt mängitud ja need omavahel paljude-paljude treppidega ühendatud.

Väiksemate koosviibimiste-koosolekute läbiviimiseks annab Student Union häid võimalusi meeldejääva atmosfääri loomisel.

Ühe püramiidi üks külgedest on kaetud ka väljastpoolt astmetega moodustades 300-ja istekohaga tribüüni või vabaõhu-teatri. Meeldejääv on Studen Unioni peasissekäigu uks või õigemini hiigel-värav (avatud päeval), milline on kaetud moodsa disainiga, kus värvideks on kasutatud sinist, musta ja valget. Loodame, et nii näeb välja see värav ka tuleval aastal.

Eeskujulik on kampuse teatrihoone paljude saalidega. Nendest kõige suuremas 750 istekohta. San Francisco State University't peetakse üheks paremaks õppeasutuseks teatri, TV ja filmi tehnilise personali koolitamisel. Sellest olenevalt on lavade valgustus, hääle tugevdamise ja kulisside vahetamise moodused tehnika viimastele nõuetele vastavad.

Kampusel on kõrgete puudega piiratud sügavas orus asuv staadion jooksuradade ja palliväljakuga. Näib, et kergejõustik on ülikoolis väga populaarne spordiala.

Peale noorte spordiürituste läbiviimise on kavas staadioni kasutada Eesti Päevade avatseremooniaks.

Staadioni kõrval on avar võimla ja veidi eemal ühiselamute piirkonnas 17 tenniseväljakut. Muidugi on ülikoolil ka siseujula ujumisvõistluste korraldamiseks.

Ühiselamud, kus eestlaste jaoks ligemale 1000 voodit saadaval, on keskmises olukorras — väljaarvatud 10-ne korruseline moodne uusehitus, millisest saame umbes 200 voodit nelja-toaliste korteritena. Ühiselamutes on palju koosviibimisruume õhtuste erapidude läbiviimiseks. Paistis, et ühiselamud on range korra all. Ainult seal elavad inimesed pääsesid sisse.

Suuremad üritused Eesti Päevade raames,

— nagu laulupidu, rahvapidu, esinduslik ball ja tõenäolikult ka sõduriõhtu toimuvad väljaspool kampust,

kuhu osavõtjad viiakse ühistranspordi korras.

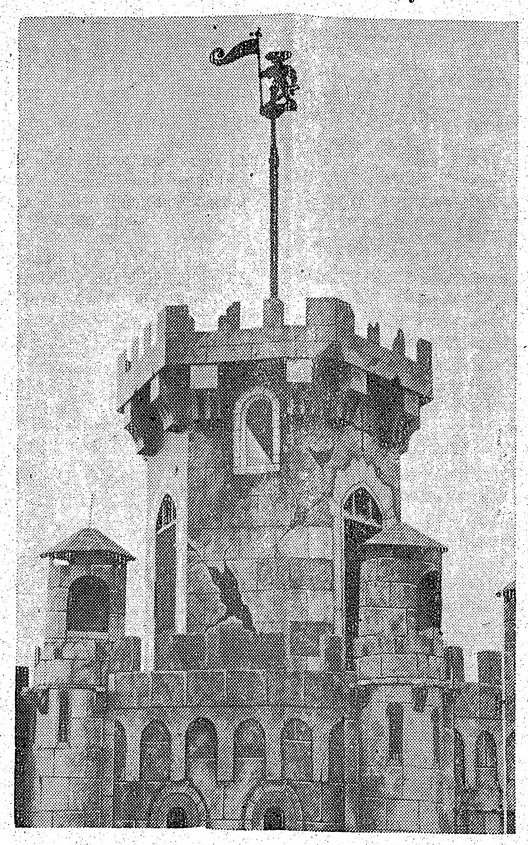

Põhja-Kalifornias asuva lõbustuspargi MARINE WORLD AFRICA USA eestlastest külastajatele tuleb sel aastal suure üllatusena näha Tallinna sümbolit Vana Toomast kõrgeima ehituse tornitipus. Täpse koopia Vana Toomasest asetas sinna pargi dekoraator Arno Bender. 450 aastat vana tuulelipu ajalooline kirjeldus on pargi administraatori poolt paljundatud ja antud kõikidele teenistujatele (umbes 600 inimest, enamuses noored), et nad oleks ettevalmistatud võimalikele küsimustele vastamiseks. Vana Toomast Kalifornias näeb ümmarguselt üks miljon inimest aastas. Vana Toomas delfiinide staadioni keskaegse kindluse tornis jääb valvama ka 1983. aastal 2. juulil Marine Worldis asetleidva Lääneranniku Eesti Päevade viimase ürituse — Rahvapeost osavõtjaid.

Klimaatiliselt asub San Francisco State University linna suviste ududе piirkonnas ja nii oli olükord ka ülevaatuse päeval. Sadas peenikest uduvihma, oli kaunikesti jahe ja tuuline.

Seda mainis ka esimees Peeter Grüner ning kutsus kõiki paluma Jumalat,

— et tuleval aastal samal ajal oleks parem ilm, kui lääneranniku eestlased tähistavad kolmekümne aasta möödumist

esimeste Eesti Päevade teokssaamisest San Franciscos.

Lundis pandi süda seisma

Südame-kopsumasin võtab südame ülesanded üle

Kui süda seisma jääb, siis sureb inimene. See on üldiselt teada. Aga Lundi thoraxkirurgilises kliinikus pannakse nädalas neli südant seisma ilma et patsient sureks. Südame-kopsumasin võtab südame ülesanded ajutiselt oma peale ja süda „ külmutatakse maha" (u. 10—15 kraadile). Meetodist, mille juures tegev on ka eesti arst, annab ulatusliku ülevaate Sydsvensga Dagbladeti pühapäevalisa.

See meetod annab kirugidele võimaluse teostada südame kallal keerukaid operatsioone. Dr. Erik Stahl ja dr. Peeter Jõgi asendavad ummistunud veresooni südames tõmbsoone tükkidega, mis on välja opereeritud patsiendi enda jalgadest. Operatsioon kestab u. 3,5 tundi ja sellest võtab osa kaheksa inimest. Paari päeva pärast käib patsient juba oma jalgel.

Diagnoosiks on harilikult angina pectoris. Südame veresooned on seest lubjastunud ja kitsenevad. Ikka vähem verd pääseb neist läbi.

Pingutuste puhul ei saa süda küllaldaselt verd, tekivad ägedad valud.

Halval juhul ummistub veresoon hoopis, tekib südameinfarkt. Kui see on küllalt suur, võib patsient surra.

Opereeritud elavad kaua, viimasel ajal pole keegi surnud seoses operatsiooniga. Pärast operatsiooni peab patsient olema ettevaatlik rasvase toiduga ega tohi suitsetada. 70—90% patsientidest on oma hädadest lõplikult lahti saanud.

Möödunud aastal pandi haiglas seisma 282 südant.

Peale veresoonte väljavahetamise pannakse südamesse kunstlikke klappe.

Taoline operatsioon maksab u. 50.000 kuni 70.000 krooni (kaasa on arvatud 14-päevane haiglas viibimine). (ca 12.000—15.000 dollarit).

Sellele lisaks pannakse aastas 450 inimesele südame juurde nn. pacemaker — elektriga töötav stimulaator, mis aitab südamel reeglipäraselt lüüa. Taoline aparaat sarnaneb oma omadustelt peagu raalile, see reguleerib end ise automaatselt.

Peale selle opereeritakse haiglas ka kopse —eriti kopsuvähi juhtumeid, kus tõbi pole arenenud liiga kaugele.

Kõik need operatsioonid nõuavad väga suurt sõrmeosavust ja suurt füüsilist vastupidavust kirurgidelt,

kuna on vaja pikaajalist keskendumist ja tundide kaupa „täpset tööd" püstiasendis.

Rein P. Vaga muusikadoktoriks

Arizona ülikoolis, Tucsonis kaitses 15. mail edukalt doktori väitekirja ja tunnistati doktorikraadi (Ph.D.) vääriliseks muusika alal Rein Peeter Vaga.

Värske doktor lõpetas 1979. a. Lewis & Clark College Portlandis, Ore. magistrikraadiga klaveri alal. Samal sügisel jätkas ta õpinguid ja teaduslikku tööd Arizona ülikoolis, mis nüüd lõppesid doktorikraadi saavutamisega.

Rein Peeter Vaga väitekirjas on meid eriti huvitav viimane osa, milles käsitamist leiab Eesti klaverimuusika, selle arenemiskäik ja iseloomustus 19. sajandist kuni tänapäevani.

Eesti rahva võitlusi ja saatustraagikat ajaloolisel tagapõhjal vaadeldes toob R. P. Vaga esile ühe põhilise teguri eesti rahvaviiside olemuses ja nende kasutamises eesti heliloojate Heino Elleri, Artur Lemba ja Eduard Tubina helitöödes klaverile.

Järgnevalt tööde teoreetilisele analüüsile esitas doktorant klaveril H. Elleri G-minor klaverisonaadi, Lemba Järve kaldal, Garshneki B-minor klaverisonaadi, Tubina D-minor sonaadi ja kaks prelüüdi klaverile.

Rein P. Vaga sündis 12. märtsil 1953 Portlandis, kus elavad ta vanemad ja kus ta ema, Zoja Vaga on Portlandi Eesti Seltsi segakoori juhiks olnud 30 aastat.

VES

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO. ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Ühenduses on jõud
ODAVAD LAENUD KAASMAALASTELE.
Praegu kehtivad intressimäärad:
PERSONAALLAENUD 19,5 %
HÜPOTEEKLAENUD 18.25%
Laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000 ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

RATAS OPTIK
TELEFON 465-6251
247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

EESTLASED TORONTOS!
Kas leiduks kellelgi
KORTERIT
või elamisvõimalust karskele meesarstiteaduse üliõpilasele alates 1. sept. Soovitav Bayview-Eglinton, Merton või St. Lawrence raj.
Palun helistage „Collect"
1-934-0600

Väiksemaid
REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$45.—	$55.—
Poolaastas	$24.—	$29.—
Veerandaastas	$13.—	$15.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$49.— + $39.—	$44.—
poolaastas	$26.— + $19.50	$22.—
veerandaastas	$14.— + $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $49.—, poolaastas $26 ja veerandaastas $14.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

OOTAMATULT LAHKUS MINU ARMASTATUD ABIKAASA JA MEIE KALLIS ISA, VANAISA JA ÄI

PÄRTEL LIIVAMÄE

Sündinud 13. augustil 1925 Harjumaal
Surnud 31. juulil 1982 Winnipegis

Mälestavad sügavas leinas

abikaasa TUULA
tütar MARET
väimees DAVID
tütrepoeg JONATHAN

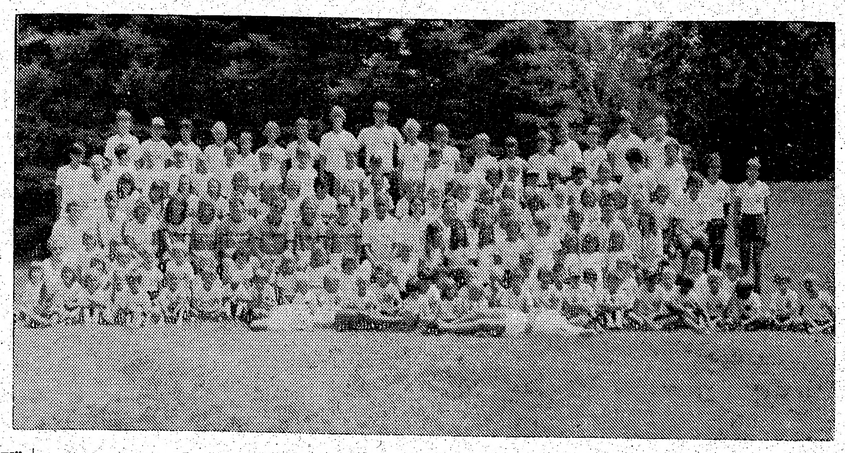

Väga suureks paisus Jõekääru Lastesuvekodu tänavune pere, kui neile külla tulid Seedrioru Lastesuvekodu noored ja kasvatajad. Foto: J. Säägi

OOTAMATULT LAHKUNUD KALLIST SÕPRA JA NOORUSEKAASLAST

PÄRTEL LIIVAMÄE'd

mälestavad kurbuses

GUNNAR ja LELIA KEERMA
ALAR ja PETER KEERMA abikaasadega
ELSA JUUDAS

ARMAST ÕDE, NAISEÕDE, MEHEÕDE, TÄDI JA VANATÄDI

ARDA EHRLICH'i

sünd. LINQUIST

surnud juulis 1982

mälestavad sügavas leinas

GRITA ja ALEKS laste ja lastelastega
ILSE, VILJA ja BOB laste ja lastelastega
VALLOT ja NORA laste ja lastelastega

ARMAST SUGULAST JA SÕPRA

GEORG PROOS'i

mälestavad leinas

KONRAD PROOS abikaasaga
REINHARD PROOS abikaasaga
LEIDA METSALU
LEMBIT METSALU
JULIUS VEEVO abikaasaga
TAIMI CRONKWRIGHT perekonnaga
ALEKSANDER UUSÕUE perekonnaga
MEINHARD VAHTRA abikaasaga
AADU ALFRED abikaasaga
ALVINE VÄHI

„Õndsad on surnud, kes Issandas surevad!"

Ootamatult lahkunud head tuttavat

JAKOB AVI

mälestavad

REIN NUKK
A. ABE
ALEKS ABE

Armast

JAKOB AVI

mälestab kurbuses

EHATARE PERE

PEEL CHAPEL 2180 Hurontario St., 279-7663

RONCESVALLES CHAPEL 436 Roncesvalles Ave. 533-7954

YORKE CHAPEL 2357 Bloor St. W. 767-3153

Turner & Porter FUNERAL DIRECTORS LIMITED Established 1874

Off-the-Street Parking at all Chapels.

Meeldiv, väärikas ja individuaalset tähelepanu osutav teenimine. Oma parkimisplatsid kõikide matusemajade juures

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.

Järgmine JUMALATEENISTUS on pühap., 8. aug. kell 5 p.l.

Juulis ja augustis õpetaja viibib aegajalt suvekodus, kus ta on vajaduse korral kättesaadav telefoniga 1-519-371-0068.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

E.E.L.K. PEETRI KOGUDUS

317 Mt. Pleasant Rd. Toronto Ont. M4P 2L1.
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Organist dr. Roman Toi

Pühap., 8. aug. koguduse väljasõit praost Emmanuel Lepiku talu. Vabaõhu-jumalateenistus kell 12. Ühine lõunasöök väikese tasu eest. Võimalus ujuda, tennist mängida, jalutada. Teejuhised järgmises lehes.

Kogudus on reserveerinud 2 bussi, teises bussis on veel 15 vaba kohta. Pileti hind $8.—, kui buss on täis.

Pühap., 15. aug. JUMALATEENISTUS kell 11 homm.

Pühap., 22. aug. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. teenib diakon-õpetaja Albert Roost.

Pühap., 29. aug. JUMALATEENISTUS, teenib diakon-õpetaja Albert Roost.

Koguduse kantselei on avatud teisip. 10.00—18.00 ja neljap. 12.00—15.00.

Õpetaja kõnetunnid kolmap., kell 9.30—14.00, neljap. kell 18.00—20.00 ja igal pühapäeval pärast JUMALATEENISTUST.

ESIMENE EESTI EV. LUTH. KOGUDUS HAMILTONIS

Kirik: 18 Victoria Ave. S. Hamilton, Ont. L8N 2S6
Õpetaja T. Nõmmik,
3 Mapleside Ave. Hamilton Ont. L8P 3Y4, tel. 527-0410.

Pühap., 8. aug. kell 17.00 ÕHTUTEENISTUS KIRIKLAS.

Õp. T. Nõmmik viibib puhkusel 9.—28. aug. Vajaduse korral pöörduda õp. U. Petersoo poole tel. kirikus 923-5172, kodus 624-6128.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Laup., 7. augustil kell 4.00 p.l. VABAÕHU-JUMALATEENISTUS Oro Beachis, perek. E. Hanikati suvilas. Kõneleb dr. E. Mänd.

Pühap., 8. augustil kell 11.00 homm. JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid, segakoor. Issanda surma mälestamine.

Kell 6.00 õ. Kuulutuskoosolek.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto, Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128, kirikus 923-5172

Pühap., 8. aug. JUMALATEENISTUS kell 6 õ.

Pühap., 15. aug. jumalateenistust ei ole.

Pühap., 22. aug. JUMALATEENISTUS kell 6 õ.

KÕNETUNNID igal neljap. 6—8 õ. ja tund aega pärast jumalateenistust kiriku kantseleis.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik, (Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2. Tel. 483-2478 ja 1-527-0410.

Pühap., 8. aug. kell 11.00 VÄLIS-JUMALATEENISTUS HÕBE talus, Hwy 48 ja Royal Beach Rd., Virginia, Ont. Laululehed.

Õp. T. Nõmmik viibib puhkusel 9.—28. aug. Vajaduse korral pöörduda õp. U. Petersoo poole tel. kirikus 923-5172, kodus 624-6128.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 8. augustil kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb pastor Märt Vähi, laulab naisansambel ja Vilma Krabi. (Buss Eesti Kodust kell 2.30 p.l.)

Kolmapäeval, 11. augustil kell 7 õhtul PALVEÕHTU.

Laupäeval, 14. augustil kell 6 õhtul VAIMULIK LAUPÄEVAÕHTU J. Sepa suvilas Collingwoodis. Kohvi, laule ja tunnistusi, kõnelevad E. Saraoja ja H. Söderholm.

Teadaanne pensionäridele

Hamiltoni E. Pensionäride Klubi ja E. Pensionäride Klubi Torontos korraldavad ühise väljasõidu Seedriorule neljap., 26. aug. Sõidu hind liikmeile $5.—, külalistele $8.—. Ärasõit Eesti Maja juurest kell 9 homm.

Registreerimine: H. Pärsens, tel. 463-0009 teisip., 10. aug. õhtul kell 7—9; H. Mägi, tel. 766-5914 kolmap., 11. aug. õhtul 7—9.

Leinateateid

Portlandis, Oregonis, suri 25. märtsil Alma A. Pettai, sündinud 5. augustil 1896.

Southportis, Inglismaal, suri 3. veebruaril Ants Kurvits, sündinud 18. septembril 1925 Tartus.

Newcastle'is, Austraalias, suri 14. aprillil Pärja Pundi, sündinud 8. veebruaril 1916 Kukrusel.

Newcastle'is, Austraalias, suri 20. aprillil Konstantin Juhani, sündinud 2. oktoobril 1899 Tallinnas.

Melbourne'is, Austraalias, suri 18. aprillil Vaabo Veelma, sündinud 8. mail 1926 Virumaal.

Lidingöl, Rootsis, suri 22. aprillil Elfrida Lootsmaa, sündinud 17. juunil 1902 Rakkes.

Stokholmis suri Hoide Rütman, neiuna Luuk, sündinud Tartus.

Tallinnas suri 17. aprillil Edith Paeveer.

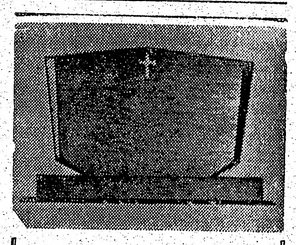

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifiitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks. Kunstikäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.

Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

lid Seedrioru Lastesuveko-
Foto: J. Säägi

aanne onäridele

oni E. Pensionäride Klu-
Pensionäride Klubi To-
orraldavad ühise väljasõi-
iorule neljap., 26. aug.
d liikmeile $5.—, külalis-
. Ärasõit Eesti Maja juu-
9 homm.
eerimine: H. Pärsens,
009 teisip., 10. aug. õhtul
H. Mägi, tel. 766-5914
11. aug. õhtul 7—9.

eateid

lis, Oregonis, suri 25.
lma A. Pettai, sündinud
1896.
tis, Inglismaal, suri 3.
Ants Kurvits, sündinud
bril 1925 Tartus.
le'is, Austraalias, suri
Pärja Pundi, sündinud
ril 1916 Kukrusel.
le'is, Austraalias, suri
Konstantin Juhani, sün-
toobril 1899 Tallinnas.
ne'is, Austraalias, suri
Vaabo Veelma, sündinud
6 Virumaal.
Rootsis, suri 22. aprillil
ootsmaa, sündinud 17.
Rakkes.
is suri Hoide Rütman,
k, sündinud Tartus.
suri 17. aprillil Edith

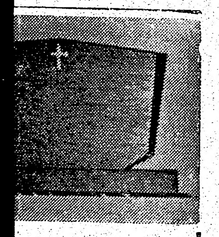

AUAKIVID
Eesti ettevõte
MEMORIALS LTD.
Yonge St. Toronto,
nt. M4S 1Z9
le & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

kujunenud

etropolitan Toron-
raditsioonidega.
ritud personal ja

ON
LTD.
rector
14X 1K5

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

-1502
sündmuseks.
nik, nahktööd,
keelt.

Vändra Gümnaasiumi 60. aasta juubel

Vändra Gümnaasiumi ja Keskkooli lõpetajate ja endiste õpilaste kokkutulek kooli 60. juubeli tähistamiseks toimub 25. sept. 1982. a. kell 5 p.l. Torontos: The Prince Hotel, 900 York Mills Rd. ja Don Mills Rd., Don Mills, Ontario.

Pidulik õhtusöök. Abikaasad või saatjad on samuti koosviibimisele palutud.

Registreerida hiljemalt 25. augustiks: Juta Järv, 26 Southridge Ave., Toronto, Ont. M4C 3M4. Telefon (Area code 416) 421-5732. Korraldav toimkond loodab rohket osavõttu.

Ni. Liit ostis Soomelt 5 miljonit kilo liha

HELSINGI — Pärast pikaajalist ja visa kauplemist otsustati viie miljoni kilo liha müük N. Liidule. Vastavale kokkuleppele kirjutati alla Helsingis. Kokkulepitud lihakogumist on 2 miljonit loomaja 3 miljonit sealiha. Soome lihatoodang on nii suur, et tänavune omatarvidusest ülejääk on 3 miljonit kilo looma- ja 6 miljonit kilo sealiha.

Kaubaleping liha müügiks oli kõne all juba Tallinnas, kus N. Liit siiski ostust ära ütles, kuna kaubavahetuse tasakaal kahe riigi vahel on liiga palju Soome kasuks ja uut raha polnud lihaostuks leitud. Soomel polnud hoiuruume ja arvati juba, et peab liha viima Rootsi, kus selleks Haaparannas leiti ruumi. Lihapuudus N. Liidus pidi siiski olema nii suur, et venelased pidid järele andma.

Soome ja N. Liidu vahelises kaubavahetuses on ette nähtud 30 miljonit kilo liha, millega 25miljonit kilo jääb veel varusse järgmisteks müükideks. Soomest on liha eksporditud ka Jaapani ja Rootsi.

Eva Epp Raun kunstiajaloo doktoriks

University of California, Santa Barbaras saavutas doktorikraadi kunstiajaloo alal Eva Epp Raun. Dissertatsioonitöö teemaks oli „Eliel Saarinen in Finland, 1897—1923".

Selles analüseeritakse Saarise mõju ja tähtsust Soome kui ka rahvusvahelise arhitektuuri saavutuste raames enne ta asumist USA-se 1923. a. Saarise varasem looming oli kantud Soome põhjamaiseist rahvuslikest elementidest, suundudes järkjärgult tookordse perioodi ratsionaalsema rahvusvahelise stiili poole. Oma muu loomingu hulgas kujundas Eliel Saarinen ka Tartu Pauluse kiriku ja Tallinna Krediitpanga hooned. Temalt oli ühtlasi „Suur-Tallinna" põhiplaan 1913. aastast, mis aga I maailmasõja tõttu jäi teostamata.

Värske kunstiajaloo doktor Eva Epp-Raun, neiuna Rünk, sündis 6. juunil 1948 Memmingenis, Saksamaal. 1970. a. lõpetas ta University of Delaware bioloogia alal. Kaks aastat hiljem saavutas ta seal magistrikraadi kunstiajaloos. Ta õpetas neli aastat kunstiajalugu Saddleback Colleges Kalifornias, on pidanud loenguid Laguna Beach'i kunstimuuseumis, olnud auhindavate zhüriide liikmeks eesti kunstinäitustel, osalenud XV Läänerannniku Eesti Päevade rahvusvahelisel teadlaste sümpoosionil jne. Eeloleval suvel esineb ta Toronto Metsaülikoolis loenguga Tallinna arhitektuurist. Dr. Eva Epp Raun on abielus California State University, Long Beach, ajalooprofessori Toivo Raunaga. Neil on kaks last, 5-aastane Mardi ja ½-aastane Elin.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

Torontos Northern Secondary School õhtuste kursuste hulgas on eesti naiskäsitööde kursus Endla Komi juhatusel. Talve jooksul valmistatakse mitmesuguseid töid, pearõhk aga eesti rahvarõivastel. Pildil möödunud talve käsitöid äsjasel kooli näitusel. Foto: Vaba Eestlane

Euroopa eestlaste laulupidu Inglismaal

1200 eestlast võtsid osa esmakordselt Inglismaal peetud suurüritusest — Rootsist veerand tuhat lauljat, rahvatantsijat ja külalist

LEICESTER — Varem on Saksamaal toimunud kaks Euroopa eestlaste laulupidu, juuli teisel poolel aga esmakordselt Inglismaal, Leicesteris. Väikearvuline Leicesteri eestlaskond oli teinud juba varakult tõsiseid ettevalmistusi ja seekordne üritus õnnestus igakülgselt, milleks kaasa aitas ka kaunis suvine ilm. Leicesterisse olid tee leidnud mitme maa eestlased, Rootsist üksi veerand tuhat lauljat, rahvatantsijat ja külalist, osa lennukitega, osa laevaga. Kokku tõusis osavõtjate, nii külaliste kui ka esinejate arv 1200-le, mis on Inglismaa eestlaste arvu juures tähelepanuväärselt kõrge.

Pidustused algasid reede, 16. juuli õhtul sõdurite peoga Leicesteri Grand Hotellis. Korraldajaks oli Eesti Võitlejate Ühing Inglismaal. Osavõtjaid 350 ümber. Kavalise osa avas võitlejate poolt K. Laasberg, söögipalve pidas A. E. Aaviksaar, järgnes pikk rida pikki tervitusi kuni aktusliku osa lõpetas R. Antsov lõpusõnaga, millele järgnes hümn. Meelelahutuslikul poolel esinesid Linda Michel ja Tiiu Kajando, noortekvartett „Helin", meeskoor „Koidu" kvartett ja A. Siion.

Laulupidu oli järgmise päeva pärastlõunal De Montford Hallis.

Aukülaliste hulgas oli peapiiskop Konrad Veem, praost dr. Jaak Taul, endine Inglismaa Eestlaste Ühingu esimees Väino Pärtel ja Eesti Keskkomitee Saksa Liiduvabariigis esimees J. Västrik.

Huvi sündmuse vastu oli ka inglise ühiskonnas, kus sündmust jälgisid kohalike ajalehtede reporterid.

Väga mõjuv oli kooride pidulik defilee nende oma ja rahvuslippudega, kes rivistusid kontserdi alguseks lavale. Kummagil pool oli lipuvardais 12 koori lipud. Laulupidu avati kooride ja publiku ühislauluga „Hoia, Jumal, Eestit", mida orelil saatis Herbert Piirmets Rootsist. Järgnes peotoimkonna esimehe L. Veski ametlik avamine, kes märkis, et „meile on oluline rahvusliku ühiskonna vaimsus — eestikeelne laul, mis annab meile sisemist elujõudu, elavat eesti südant, mis looritatud sini-must-valge lipuvärvidega." Järgnesid tervitajate sõnavõtud, mille alustas Rootsi eesti laulukooride esindaja Jüri Raid, talle järgnesid J. Västrik, Belgia Eesti Seltsi esindaja E. Ottar, Hollandi Eesti Seltsi kirjalik tervitus Vilma Belinfantelt, jt.

Laulupidu algas ühendatud segakoori esinemisega, kus oli ligi 300 lauljat, keda kordamööda juhatasid A. Miilmaa, V. Laidsaar ja H. Piirimets. Segakoori moodustasid Stokholmi peapiiskopliku koguduse koor, Stokholmi Eesti Naiskoor, Stokholmi Eesti Meeskoor, Göteborgi naiskoor, Göteborgi meeskoor, Norrköpingi segakoor, Eskilstuna segakoor, Uppsala segakoor „Leelo", Saksamaalt segakoor „Heli", Inglismaa noortekoor, Leicesteri segakoor, Bradfordi meeskoor „Koit" ja segakoor „Kungla". Üksikuid lauljaid oli ka Prantsusmaalt. Ühendkoori programmis olid M. Härma, E. Võrgu, T. Vettiku laulud.

Ühendatud naiskoore juhatasid Hilja Ivalo, Astrid Miilmaa ja Tiina Metsmaa, esitati J. Aaviku, M. Lüdigi, ja A. Vedro laule.

Väljaspool programmi tegi publikule üllatuse sopran Anne Langston Uus-Meremaalt, kes esitas V. Reimani, J. Kappeli ja A. Pirni laulud,

saades rohke aplausi ja esitas lisapalaks „Tule koju, armuke". Lauljatar on elukutselt ooperisolist Uus-Meremaal.

Esimese poole järel esitasid Inglismaa eesti noored sõnalis-muusikalise-tantsulise lavastuse „Unistusi ja mälestusi". Selles olid kaastegevad Inglismaa Eesti Seltsi koor „Tulevik", deklamaatorid R. Järvik-Bekeris ja L. Lembra, pianistid T. Kajando ja A. Miilmaa, kandlemängija J. Billington, kitarrist T. Sirel, tamburiinimängija K. Miilmaa, akordionist P. Sheldon ja neli paari tantsijaid; tantsu kokkuseade oli J. Eistratilt. Kokku oli noori 40 ümber. Rahvuslikust idealismist ja paatoslikust meeleolust kantud lavastust hinnati publiku poolt.

Inglismaal asuv eesti koolimees Enn Saluveer oli seadnud instrumentaal-triole eesti rahvaviise pealkirja all „Fantaasia eesti rahvaviisidel".

Trios mängisid Carmen Läänemägi (viiul), P. Läänemägi (klarnet) ja V. Läänemägi (tshello) kõik on ühe perekonna noored.

Kontserdi teise poole avasid ühendatud meeskoorid, keda juhatasid E. Luik ja H. Piirimets. Esitati A. Kunileidi, M. Härma, E. Võrgu ja J. Tamvergi laule. Uuesti kogunesid kõik koorid ühendatud segakooriks, kes A. Siioni, V. Laidsaare ja J. Raidi juhatusel laulsid M. Lüdigi, A. Kapi ja M. Härma „Tuljaku", mis kujunes laulupeo lõpulauluks.

Lõppsõnas IEÜ esimees H. Heinastu tänas nii koore kui ka rahvatantsijaid, koorijuhte, ja järgnes tavakohane „Lahkumislaul" ja Eesti ja Inglise hümn. Siis ilmusid lavale üheksa koorijuhti, kellele avaldati tänu lillede ja aplausiga.

Pärast laulupidu algas samas ruumis rahvapidu, õigemini rahvatantsupidu, kus esinesid rahvatantsijad ligidalt ja kaugelt,

Rootsist Stokholmi, Göteborgi, Boråsi ja Norrköpingi rahvatantsijad.

Kaugete külaliste hulgas oli Kölni rahvatantsurühm „Tungal" Bocholti „Põhjala" ja Stuttgardi „Kungla", Inglismaalt Bradfordi „Kalev" ja Aili Eistrati Lonfoni rühm. Rahvapeol oli palju rahvast. Tants lätlaste „Kaija" rütmidel käis südaööni.

Laulupeo raames oli ka muid üritusi. Noortele oli korraldatud disko-tants, toimusid bridzhivõistlused ja terve rida koolide ning üliõpilasorganisatsioonide kokkutulekuid.

Laulupeo ametlikuks lõpetamise kokkutulekuks oli kontsert-jumalateenistus Holy Trinity kirikus, kus teenisid peapiiskop K. Veem, Inglismaa praost dr. J. Taul, abipraost dr. E. Kägi ja õp. A. E. Aaviksaar. Kontserdiosas laulis Göteborgi eesti mees- ja naiskoor ning Saksamaa segakoor „Leelo". Solistideks olid sopran Anadie Allik USA-st, viiuldaja Carmen Läänemägi ja organist H. Piirimets, kelle kõrval laulis veel sopran Anne Langston Uus-Meremaalt.

Selle pühaliku üritusega lõppes kolmas eestlaste Euroopa-laulupidu, millega Inglismaa eestlased suurepäraselt toime tulid,

jättes kõigile külalistele hea mulje, kõigile Inglismaa eestlastele aga teadmise, et nad on tugevamad, kui nad mõnikord kahtlusehetkel arvavad.

Ukrainas leiti uusi gaasivälju

MOSKVA — N. Liidus on leitud uusi maagaasiesinemisi, teatas hiljuti Tass. Uued leiukohad on Ukrainas ja lähedal neile gaasijuhtmeile, mille kaudu N. Liit alustab Lääne-Euroopa varustamist aastal 1984. Harkovi linna lähedal asetseva gaasivälja suuruseks arvestatakse 150 miljardiit kuupmeetrit.

Kuna ehitatav gaasijuhtmestik kulgeb Ukraina kaudu, siis on kerge sellega ühendada ka uusi gaasivälju.

Ukraina oli ka varem N. Liidu tähtsaim maagaasi tootja, aga viimasel paarilkümnel aastal on toodang langenud.

Lääne-Euroopasse viiva maagaasitorustiku ehitustööd algasid juba märtsis, kuid esimese kuu jooksul saadi valmis vaid paarkümmend kilomeetrit, kuid töö pidi tõeliselt hoogu minema lume sulamise järel. Projekt on siiski põrganud vastu finantseerimisega seotud raskusi,

kuna lääne-saksa pangad on keeldunud andmast N. Liidu poolt soovitud 600 miljoni Saksa marga suurust lisalaenu.

Valmistagem ESTO-84 pidurõivaid!

ESTO '84 läheneb suurte sammudega. Ühe ja teise organisatsiooni koosolekul on kuulda, et aeg kipub lühikeseks jääma.

Aeg lendab ka nendel eesti neidudel ja noorikutel, kes pidustusteks omale rahvarõivaid soovivad valmistada. Kes ise tikkija-tegija on, nendel ehk on veel aega. Kes aga teiste abi peale loodab, nendel tuleb varakult meie väheste tegijatega kokku leppida. Tuleb kiirustada käiste või särgiriide ostmisega, kui sellega polegi juba hiljaks jäädud, vähemalt selle aastanumbri sees. Suvised riidekangad pannakse ära ja neid ei saa enne uuesti, kui järgmisel kevadel. Soovitan osta riiet, mille nimi „polyester linen" see ei kortsu ja on hästi pestav. Mõned isikud armastavad nentida, et see polevat „õige", kuid siis ei ole ka õige mulineeniitidega tikkimine ja poelõngadest kootud seelik. Kõikidel aegadel on kasutatud kaasaegset materjali nii palju, kui see võimalik ja seda teeme ka tänapäeval.

Seelikust kõneldes — ka nende kudujaid on vaid paar järele jäänud. Villaseid lõngu on Torontost peaaegu võimatu leida, küll aga on nende tellimine mõne äri kaudu võimalik, kui kudujalt saab lõngade proovid ja värvid. See kõik võtab aega. Nii tuleb ka sellega rutata.

Ärgem unustagem ka vööd. Seegi on tarvis osta või kudujalt tellida. Vöö pikkust võttes tuleb tingimata nii mööta, et vöö vähemalt kolm korda ümber keha ulatab, eriti nendel, kes särki kannavad, sest vöö on seeliku kandjaks. Käiste kandjal on seelik piha otsas ja sel ei ole võimalust alla vajumiseks.

Särgi- või käisteriiet ostes ostetagu riiet nii palju, et jatkub ka põlle ja tanu jaoks, kui see mitte teisiti ja teisest materjalist ettenähtud ei ole. Ka erinevate materjalide juures tuleb need valmis varuda ja ka nende otsimisega läheb aega. Ei ole nii, ei lihtsalt lähed ühte ärisse ja seal on kõike saada.

Torontos on võimalik lasta niplispitsi kududa kas tanu, krae või käiste jaoks kui nii on ette nähtud. Igasugustes küsimustes palun pöörduda Etnograafilise Ringi liikmete poole, või helistada juhatajale Ene Runge'le, tel. 438-6500.

Ene Runge

Alcan Building Products
Authorized Dealer
ALCAN
VIHMAVEERENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
RÄÄSTAALUSED JA PÄIKESE VARJUD
20 AASTA GARANTII
LÄTI ETTEVÕTE
Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864
Omanik ARTURS MIME
Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

Balti kullasepakunsti näitus

BONN (EPL) — Georg Dehio Seltsi toetusel valmistab Saksamaal elunev kunstiajaloolane dr. Annelore Lestikov ette näitust balti kullassepatöödest, kusjuures esitatakse töid 14. ja 20. sajandi vahemikust.

Geograafiliselt tahab näitus haarata Eestit, Liivi- ja Kuramaad tuntud kullassepatöö keskustega Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Riias, Miitavis, Liibavis, Kuldigas ja mujal.

Balti hõbetööd on vormilt ja töötluselt äratuntavad,

kusjuures üksikute esemete valmistamisaeg ja koht lasevad endid templite varal kindlaks teha.

Balti kullassepatöödel on üks kuni neli templit, kaks templit alates 18. sajandi esimesest poolest. Meistrimärkideks on enamasti initsiaalid, mõnikord ka meistri täisnimi. Vaatemärkidena kasutati linnade vappe. Väärismetalli sisaldust tähistati 18. sajandi lõpul arvuga 13 või 83 ja alates a. 1842 arvuga 84. Pärast seda näitavad templid Vene läänemereprovintsside vappe. Proovimeistri templid koosnevad meistri initsiaalidest aastaarvuga selle all.

Alates 1896 kasutati vene linnades nn. kokoshniku templit: vasakule vaatav naisepea vene naiste peaehte kokoshnikuga.

Pärast 1908 vaatab see naisepea paremale.

Riia vaatlusadministratsioon kasutas 1908—1917 märki S, Tallinn H.

Teaduslikult töötab dr. Lestikov koos fil.lic. Mai Rauaga Stokholmis, kes oma teadusliku tööga Tallinna hõbeda kohta tegi endale Skandinaavias nime Balti hõbeda eriteadlasena.

Dr. Lestikov palub anda teateid olemasoleva balti hõbeda kohta, et tema tööd toetada.

Seejuures võib dr. Lestikov anda andmeid eseme päritolu ja valmistamise aja kohta.

Aadress: Dr. Annelore Lestikov, Moltkestr. 2, D-4047 Dormagen, W. Deutschl. (EPL/KK)

Sissemurrud kirikuisse

TORONTO — Ikka enam ja enam murtakse sisse Toronto kirikuisse, mistõttu kirikud varustavad end alarmiseadeldistega, uute lukkudega ustele ja mõnel juhul isegi koertega. 11. juulil murti sisse ühte Toronto kirikusse, kust viidi $50.000 väärtuses hõbeesemeid. Kui 1979. a. oli aastaste sissemurdude läbi tekitatud kahju suurus $85.883, siis tõusis see möödunud aastal $145.-907-le.

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
(lõunapool Eglintoni)
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd.
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

Kolimine
•
J. KRULL
•
Wilcox Lake Sauna
PEREKONNA SAUN
464 Sunset Beach Rd., P.O. Box 460
Oak Ridge, Ontario L0G 1P0
•
Tel. 773-0497

VAIPADE KEEMILINE PUHASTUS
„stainguard" hinna sees
SOODNE SUVE HIND
Elutuba, söögituba ja koridor
$49.95
(Ka mööbli puhastus)
Peeter Valing
Tel. 690-4961

SPORT

Eesti masterite erakordne edu

Kuu aega tagasi Kitcheneris alustatud aga vihma tõttu edasilükatud Ontario Masterite meistrivõistlused kergejõustikus jätkusid koos viievõistluse MV-ga mõõdunud pühapäeval York University esinduslikul staadionil.

Ilm oli niiske ja kuum ja ümberkaudu kõmises kõuest, aga staadionil ei sadanud ja võistlused viidi lõpule.

Eestlastest võttis seekord osa ainult seitse meest. Aga nad võistlesid otse imestamapanevalt edukalt

ja peaaegu kõik tagajärjed on kas isiklikud või vastavate vanuseklasside pagulasrekordid.

Tiina Madissoo Kesk-New Yorgi ujumisnaiskonnas

Colgate ülikooli 50 meetrilises ujulas, Hamiltonis, N.Y. toimusid 10. ja 11. juulil umbes 400 võistleja osavõtul selektsioonivõistlused Kesk-New Yorgi ujumisvõistkondade koostamiseks Syracuses 11. kuni 15. augustil toimuvateks Empire State mängudeks. Alla 16 aastaste tütarlaste klassis saavutas Dewitt Swim Klubi värvides startiv Tiina Madissoo esikoha 100 meetri seliliujumises ajaga 1.14,42, teise koha 200 meetri vabaujumises, aeg 2.19,82 ja kolmanda koha 100 meetris vabalt ajaga 1.04,05.

Nende tagajärgedega arvati Tiina Madissoo Kesk-New Yorgi esindusnaiskonda kahel individuaalalal, nimelt 100 m selili ja 200 m vabalt, ja veel kolmes teateujumises, nimelt 4 x 100 m vabalt, 4 x 200 m vabalt ja seliliujujana 4 x 100 m eristiilides.

Empire State mängud on New Yorgi osariigi igal suvel peetavad spordipidustused. Need organiseeritakse olümpiamängude eeskujul. Osariik jaguneb kuueks piirkonnaks (N.Y. City, Long Island, Adirondeck, Kesk-New York, Hudson Valley ja Lääne-New York. Iga piirkond on esindatud alla ja üle 16 a. klassides kahe võistlejaga individuaalaladel ja ühe võistkonnaga igas meeskonnaspordis.

Mängudel stardib umbes 6000 noort sportlast, kes on võistlusteks selekteeritud üle 100.000 osavõtja hulgast sellekohastel kohapealsetel eelvõistlustel.

55—59. a. klassis tuli Jaan Lents teivashüppes esimeseks (2 m 55 sm), kolmikhüppes ja kettaheites teiseks (vastavalt 9 m 17 sm ja 29 m 76 sm). Valden Sadul võitis 800 m jooksu ajaga 2 min. 41.82 sek.

60—64. a. klassis tuli Antoni Truuvert kettaheites 33.64-ga esimeseks ja Lembit Rand 27.38-ga teiseks.

Viimane võitis veel vasaraheite 29.32-ga ja tuli viievõistluses kolmandaks.

Theo Vellend tuli kolmikhüppes teiseks (7.89) ja 200 m jooksus neljandaks (31.83 sek).

65—69 a. klassis tuli Viktor Peters 200 m-s hea ajaga 32.77 neljandaks.

70—74 a. klassis tegi Karl Trei kaks uut Kanada rekordit:

ta võitis kaugushüppe 3 m 76 sm-ga (K.R.) kolmiku 7.64-ga (K.R.) ja ketta 24.74-ga.

Kokkuvõttes tuli ta ka viievõistluses esikohale.

Kokku tõid eestlased ära 7 esimest, 4 teist, ühe kolmanda ja 2 neljandat kohta!

31. juulil toimuvad samas Kanada klubidevahelised võistlused, milledest ka Eesti masterid osa võtavad.

Kalev Estienne esindas Kanadat Gümnastraadal

8. juulil lahkus Torontost 8-liikmeline kalevlannade grupp, et esindada rütmilist võimlemist Zürichis. Juba esimesel esinemisel võeti Kalevi tüdrukud vastu suure aplausiga.

Kalevi tüdrukud, kes on esindanud Kanadat 1968. a. peale on alati oma rütmilise võimlemisega maailma parimate hulka kuulunud. Maailma Gümnastraada korraldatakse iga nelja aasta tagant, kuhu tulevad maailma riigid kokku esindades oma oskusi ja võimlemise taset. Seal ei ole mitte ainult naisvaid ka meesrühmad. Seekord oli esindatud üle 27 võimlemisgrupi 17 riigist.

Kalevlannade ainulaadne võimlemiskool, mis on alati olnud silmatorkav oma kõnnijooksu kombinatsioonidega,

Spordimärkmeid

Itaalias, Firenzes peetud rahvusvahelistel kergejõustikuvõistlustel said 10.000 m jooksus kolm meest esmakordselt aja alla 28 minutit: inglane Save Clark 27.55,77, itaallane Alberto Cova 27.56,37 ja Rootsi rekordi püstitanud Mats Erikson 27.56,56. 1978. a. Euroopa meister soomlane Matti Vainio jäi 28.05,20-ga viiendaks.

☆

USA üliõpilasmeistrivõistlustel jooksis Stanley Floyd 100 m ajaga 10,03, mis on kõigi aegade 7. tulemus, Willie Gault oli 10,10-ga teine ja Michel Miller 10,11-ga kolmas. Dean Crouser tõukas kuuli 20.84 ja heitis ketast 63.20.

saavutas ka seekord suure mõju ja kutsus esile spontaanseid aplause.

Rahva alalõpmatud aplausid andsid tüdrukutele veel rohkem julgust ja kunstilist paindlikku väljendusindu. Peale selle esitati veel võimlemist ühe ja kahe palliga, rõngaga ja näite dzhassgümnastikat, mis on praegu Euroopas väga populaarne.

Kalev-Estienne grupp sai mitmed esinemiskutsed riikidesse, kus peetakse mini-gümnastraadasid: Taani, Soome, Shveitsi, Iisraeli ja Uus Meremaale, kus võimlemisjuhina töötab Emmi Tõke-Bellwood.

Kalevlannad on oma võimlemiskooli juba üle maailma demonstreerinud ja tutvustanud ning mänginud suurt osa moodsa võimlemise algatamisel ja arendamisel, nagu näiteks 1978 a. Hiinas.

1983. a. veebruaris oli ette nähtud rida demonstratsioone ja seminare Indias.

Majanduslikkude raskuste tõttu Indias tuli see reis edasi lükata järgmiseks aastaks.

Shveitsist lahkusid Kalevi tüdrukud edasi Saksamaale, kus antakse rida esinemisi ja tullakse koju augusti lõpul, kus ootavad ees C.N.E. ja City Halli esinemised. Samuti hakatakse hoolega tööta koos National Film Boardiga naisvõimlemise filmi tegemiseks, mida loodetakse ka kasutada Eesti Päevade eelreklaamiks.

Grupp Kalev Estienne võimlejaid kevadisel esinemisõhtul Minkler auditooriumis. Pildil noorimad lilledega enne esinemist.
Foto: Vaba Eestlane

ILMUS

EINAR SANDEN'i

„SÜDA JA KIVID"

Romaan

„Ehkki teos on otsene järg 1979 a. ilmunud „Loojangul lahkumine Tallinnast", on „Süda ja kivid" loetav ka iseseisva romaanina. Autor jätkab siin Karl Säre elukäigu jälgimist läbi kahe kontinendi kuni lõpplahenduseni ühes linnakeses Põhja-Devonis, Suurbritannias."

Saadaval VABA EESTLASE talitusest

Hind $19.50 + saatekulu 70 c

Prof. FELIX OINAS

„KALEVIPOEG KÜTKES

ja muid esseid eesti rahvaluulest, mütoloogiast ja kirjandusest"

Saadaval VABA EESTLASE talituses

Hind $13.— + saatekulu $1.—

ILMUS:

FRED LIMBERG

ISAMAA EEST

Eesti Vabariigi sõjajõudude organisatsioon ja juhtkond.

Lugeja leiab sellest raamatust 1028 nime, keda lugedes tekkib küsimus: kuhu nad on jäänud? Kuigi mõni neist on oma maise teekonna lõpetanud läänes, on enamus hävinenud koos Eesti riikliku iseseisvusega. Selles raamatus on tuhat meie sõjameest leidnud sel viisil tagasihoidlikku meenutust.

Hind $18.00 pluss saatekulu 70 centi

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP

311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb laialdasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-politikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud lugejalle palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

Berta Ruck

MUNDRIS SÜDAMEVALLUTAJAD

48.

Panen ta — ma mõtlen, selle rebitud pildi — ümbrikku ja saadan härra Lascelles'ile sinna õudsesse, õudsesse haiglasse. Kuid kirja ma ei kirjuta. Mulle näib, et ma ei leiaks õigeid sõnu. Kirjutagu tema. Vanasti oskas ta mulle küllalt pikki kirju kirjutada. Esimene, mis nüüd murdekohalt juba täiesti kulunud, on kaheksa lehekülge pikk. Jah, las tema kirjutab.

(Veel hiljem.)

Pannud pildi ümbrikku, kirjutasin parajasti aadressi, kui kuulsin väljas auto signaali.

Vaatasin välja ja nägin jällegi vastikut suurt pruuni autot, mis oli peatunud meie juures tookord teel, kui sõitsime Nancy laulatusele.

Ja mis te mõtlete, kes istus selles? Preili Gates, juhtides autot, ta kõrval major Lawless.

Nende taga aga istus nagu muumia rätikuisse mähitult ja kolmes palitus isik, kelle nime olin just kirja pannud.

Ei teadnud, mis teha.

Tundsin järsku, et olin liiga närviline, et minna ja avada ust. Kui vastik, et pidin kohtuma nende inimestega.

Tädi Viktooria tegi oma uinakut ja Evelyn vaatas oma peigmehe sõdurite drillimist pealt nagu tavaliselt. Istusin kivistunult, oodates momenti, mil Mary teatab nende tulekust. Kuid mu suureks imestuseks nägin, et pärast uksekella helinat major Lawles ja ta pruut kadusid uuesti sõidukisse, naerdes ja vadistades nagu poiss ja plika.

Nad ei tulnud sisse. Ainult tema!

Ja siin on jällegi mingi saladus meie perekonna ajaloos, sest ma ei saa kunagi teada, mida Harry rääkis majorile pärast seda kui ta meilt lahkus eile õhtul. Ega saa ka teada, mida major Lawless mõtles sest asjast, mida ta rääkis oma pruudile, et see kohe esimesel päeval „oma" haigele lubas meile tulla.

Kuid nii see nüüd oli!

Too idioot Mary (aina naerdes) juhatas härra Lascelles'i (kah naerdes) saali ja me panime tema istuma suurde tädi Viktooria tugitooli.

Seisin siis ja vaatlesin teda. Ta ülikond näis talle liiga suur. Ma ei teadnud, mida öelda. Peas kihas mul tuhat lauset.

Võisin vaid öelda: „Kas olete tõesti nii terve, et saite täna juba meile tulla?"

„Kui ma poleks tulnud, siis oleksin sama hästi võinud surra," ütles härra Lascelles õige kähku ja otsustavalt. „Mida teie arvate?"

Sellisele küsimusele ei saa midagi vastata, ega ju?

Siis aga ta küsis jällegi midagi ootamatut. Näidates käega mu lahtisele ümbrikule, mis oli mul jäänud kätte, ütles ta: „Mis teil seal on, preili Betty?"

Kuid siis, olgugi et see on mõtetu, olgugi et olin kirja temale adressinud ja tahtsin saata temale, olin järsku häbelik ning arg ega tahtnud, et ta oleks seda nüüd näinud.

Oleksin kirja hea meelega selja taha peitnud. Kuid ta jõudis minust ette: „Kas see on ehk kuidagi sellega ühenduses?"

Ta otsis oma kuuetaskus.

Enne kui ta jõudis teostada oma mõtet, teadsin juba, mis sealt nüüd ilmub — pildi teine pool.

Ta pani selle näoga ülespoole lauale, just nagu oleks ladunud pasjanssi tädi väikesel nelinurksel rohelise kaleviga kaetud mängulauakesel.

Järsku meenus mulle too õhtu koopas, mil olime kaarte pannud välja tundmatu noore ohvitseri pärast, kes pidi meile elama tulema.

Olin võitnud mängu ärtuemandaga —

Ja selle mälestuse puhul kattus mu nägu muidugi vana perekonnapunastusega.

Mulle igatahes tundus nii.

Tundsin, kuis härra Lascelles vaatas mind üksisilmi. Ta ütles meelitavalt, kuid ühtlasi kindlalt: „Teie käik, Betty!"

Nägin, et ei olnud pääsu. Visklasin pildi ülapoole lauale teise poole kõrvale.

Ta korjas nad kokku, nagu oleksid need olnud tema tihi.

(Ja seda nad olidki.)

Siis ta liitis nad kokku. Ja hoides pilti vasakus käes, tõmbas ta mind haige paremaga alla toolileenile.

Võib-olla mõtlete nüüd, et ta tegi mulle ettepaneku?

Mulle ükskõik, võin teile ju öelda, et isegi ootasin seda.

Aga ei! Ei midagi nii ametlikku. Võin teile usaldada veidi oma saladusest. Teadsin alati, et olin veidi iseäralik tüdruk ja et minuga juhtub ka alati iseäralikke asju. Kuulake siis, mis juhtus — või õigemini, mida ei juhtunud. Ei olnud üldse mingit korrapärast abieluettepanekut. Võib-olla tänapäev ei olegi enam sääraseid asju. Küll ma tahaksin ses suhtes veidi selgust Nancy ja Evelyni käest. Aga sealt ei tule sõnakestki. Ma nimetan seda alatuks. Alatu!

Ja abiellume muidugi kõik, vaatamata lollile testamendile, kus meie vanemad teatavad tädi Viktooriale, et nad ei soovi, et ruttaksime ülepeakaela abielluma. Mitte enne kahtkümmend viit aastat.

Ja et kord sellest juttu on — uus üllatus!

Mida arvate? Tädi Viktooria avas just mingi kirjakese advokaadilt, kus öeldakse, et kogu testament oli vaid võte.

Kirjakeses öeldakse, et nad (isa ja ema) olnud nii õnnelikud, olgugi et abiellusid nii vara kui üldse võimalik, ja leiavad selle olevat hiiglarumala, kui noored lükkavad abiellumise aastateks edasi.

Nad — isa ja ema — tahtsid, et nende lapsed järgneksid nende eeskujule.

Ja et neil teada oli tütarlaste vasturääkimise tahtmine, et nad teadsid, et keelatud vili on alati magusam, korraldasid nad selle väikese võtte testamendiga.

Veider plaan, eks ole?

Kuid pöördume härra Lascelles'i ja minu enda juurde tagasi. (Pidage aga meeles, et Nancyle ja Evelynile ma ei kõssagi sellest.)

Ta korjas pilditükke ühe käega kokku, teisega hoidis mind ja ütles üsna rahulikult, nagu see oleks kõik aastaid vana: „Vaata nüüd, armas, küll on kahju, et sa oma väikese vallatu tujuga selle pildi katki rebisid. Kuigi ma lasen ta parandada ja raamida, ei kao see joon siin näo kohal ikkagi ära."

Kuid sõnade juures, „siin näo kohal" ei näidanud ta sugugi pildile, vaid pani oma käe mu lõuna alla ja suudles mind otse suule.

Ja siis teadsin, et — oh! Siis teadsin, et see, millest Nancy oli kõnelnud, pidi olema tõsi. Olin teda alati armastanud. Ja sellesama pärast olingi nii kole ta vastu. Sellepärast tahtsin minagi surra, kui tema sureks. Sellepärast oleksin olnud valmis kas või tapma preili Gates'i — või ükskõik keda, kellega ta oleks abiellunud minu asemel.

Siis teadsin, et kui ta ei oleks mind armastanud, ei oleks mu elul üldse mõtet olnud.

Raamatut lugedes te ei taipa kunagi seda tunnet, mis mul oli.

Ja kes oli too noor lollike, kes ütles, et tema põlvedel ei ole ruumi istumiseks? Maailm ruumi, terve ääretu väli.

Ja siis ütlesin: „Härra Lascelles, te olete küll väga kindel eneses."

Tema aga vastas: „Sa pead mind vist küll mu eesnimega hüüdma, eks ju?"

Lasksin tal enne veidi paluda ja ütlesin alles siis „Frank".

Tema aga ütles: „Jah, see käib küll tädi ja plikade juuresolekul, kui aga oleme isekeskis, siis hüüad mind küll teise nimega."

„Kas tõesti?" ütlesin ise, hoides tal kätt suu ees, et ta ei saaks rääkida: „No olgu — mu „mahajäetud ohvitser"."

Ta naeris, tirides mu sõrmi eest ära, ja ütles: „Mitte enam — see nimi ei kõlba enam."

Naersin siis ja ütlesin: „Luupainaja."

„Selle eest sa saad ka veel." See kõik on nii ruttu kirja pandud, kui aga kella vaatasin, siis oli terve igavik möödunud. Ma ei uskunud oma silmigi. Lõpuks ta ütles: „Kuid sa tead ju väga hästi, mis nime ma ootan, Betty. Kuulsin seda vaid üks ainus kord. See oli tookord köögis, kui esmakordselt saabusin. Mis sa tookord ütlesid, kuidas kavatsesid mind hüüda? Noh, sõ—"

„Ah ei, ei!" palusin, palе tema palge vastas. „Palun, ära narri mind tolle korra pärast. Jumala eest, mul oli kole tunne. Ma ei oska öelda, kui kole see oli."

„No kirjuta siis," ütles see armas inimene.

Näib, et meestel on alati kuskil taskus kirjutamistarbeid. Enne kui jõudsin kolmegi lugeda, oli ta toonud esile pliiatsijupi ja väikese nahkköites taskuraamatu. Keerates esile puhta lehekülje, pistis ta pliiatsi mu kätte.

„Kirjuta, mu magus südameke," sosistas ta mu kõrva.

Ja pead koos kummardunud taskuraamatu kohale, kirjutasin: „Sõdur-poiss".

M. J. Eiseni 125. sünniaastaks „Kaval-Ants ja Vanpagan" uustrükk

Stokholmis ilmus Välis-Eesti kirjastusel uustrükis eesti rahvaloomingu klassika hulka kuuluv teos „Kaval-Ants ja Vanapagan" koos algupäraste illustratsioonidega (kaane kujundanud Olev Mikiver). Raamatu on sajandi algul koostanud eesti folkloristika suurmees, professor Matthias Johann Eisen ja see sisaldab sada valitud lugu Kaval-Antsu ja Vanapagana juhtumistest, nii nagu rahvasuu need loonud. Selle raamatu uustrükk taotleb ka eesti keeleoskuse värskendamist vabas maailmas nii vanemate kui nooremate hulgas, samaaegselt meenutades, et koostaja M.J. Eiseni sünnist möödub tänavu 125 aastat.

M.J. Eiseni sündis Vigalas 28. septembril 1857, lõpetas Tartu Ülikoolis usuteaduskonna, oli pastor Kroonlinnas ja alates 1920 rahvaluule professor Tartu Ülikoolis kuni surmani 6. augustil 1934.

Juba möödunud sajandi lõpul pühendus ta rahvaluule kogumisele ja avaldamisele ning Eiseni kogud ulatuvad üle 100.000 leheküljeni. Materjali kogumisel oli tal Eestis üle 1.500 kaastöölise, kes rahvaluulet paberile jäädvustasid, nende hulgas ka Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Eisen on trükki toimetanud palju ainekogusid, nagu „Esivanemate varandus", „Eesti rahva mõistatused", „Eesti rahvanaii" ja arvukad teised. Nende hulgas on Kaval-Antsu ja Vanapagana lood alati olnud eriti populaarsed, nii et Tammsaaregi sellest inspiratsiooni sai „Põrgupõhja uue Vanapagana" kirjutamiseks.

Samaaegselt raamatuga ilmub helikassett Kaval-Antsu ja Vanapagana valitud lugudest, kus neid värvirikkal helitaustal edastavad Ao Vaksi, Muusa Ericssoni ja Alex Militsa hääled. Ka kassetti eesmärgiks on tuvustada eesti rahva loominguvara ja seda edasi anda laitmatult hääldatud eesti keeles.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Kuulutusi võetakse vastu:
Toimetaja kodus
väljaspool tööaega:
Hannes Oja 481-5316
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul $4.25
esiküljel ..... $5.—
tagaküljel $4.50
Kuulutuste hinnad:
KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
1955 Leslie St.
Don Mills, Ont.
M3B 2M3
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Lelda Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

Alfred Kuus

EESTI KANNEL

Eesti kandle arengutee läbi sajandite

Eesti kannel kuulub nn. psaltertüüpi, s.t. ilma kaelata keelpillide hulka, milliseid muusikainstrumente tundsid vanad kultuurrahvad juba aastatuhandeid tagasi. Hiinas on arheoloogilistel väljakaevamistel leitud üle 3000-aasta vanune muinas-hiina tsitter; sel pikerguse kuju ja kõlakastiga instrumendil oli 25 siidist keelt. Pärsia-araabia kanuun on väga sarnane meie hilisemate kanneldega, samuti mängustiil.

Psalter-tüüpi muusikainstrumendid, eri kuju ja nimetusega, olid 14. ja 15. sajandil Euroopas laialt levinud. Erineva kujuga on kreeka, heebrea ja assüürlaste lüürad (ilma kõlakastita, ainult raam). Neid tuntumaid vanade muusikainstrumentide kujutisi kasutatakse tänapäeva laulupidude ja rahvamuusika embleemidel.

Teine väga sarnane psalter-tüüpi muusikainstrument on dulaimer. Vahe on neil peamiselt mängustiilis. Esimest mängitakse sõrmedega või plektroniga, teist väikeste haamritega. Psalter-tüüpi instrumendid olid eelkäijaks harfile, kuna dulamerist arenes hiljem klaver.

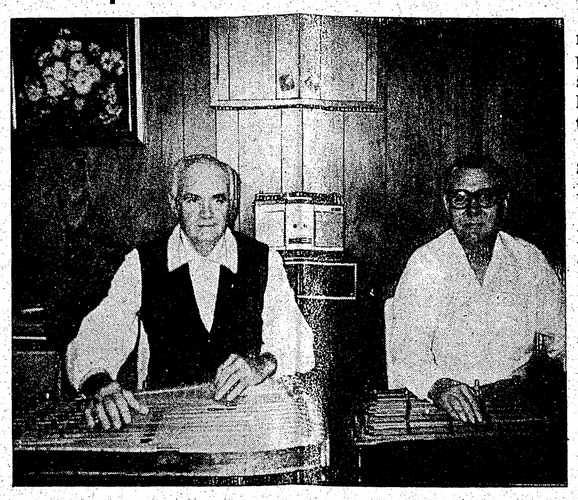

Käesoleva, eesti kannelt tutvustava artikli autor Alfred Kuus (vasakul) kanneldamas oma kaaslase Peeter Laanistega.

ESIMESED ANDMED EESTI KANDLEST

Esimesed andmed meie tuntud rahvapillist kandlest on säilinud Tallinna linnaarhiivis seoses ühe kohtuprotsessiga aastast 1579, kui kaebealune oli kaebajat kandlega pähe löönud! Ka Tartu rae dokumentides on 1722. a. juttu talupojakandlest. Sakslased nimetasid mõlemal korral meie vana eesti kanneit „undeutsche" või „Bauern Haprhe'ks". Kannel näis siis juba olevat laialt levinud ja pika minevikuga. 1788. a. märgib C. H. Schlegel „Der Deutshen Merkur'is" meie vana kandle kohta, et see oli traatkeeltega varustatud puuhalg (Holzcheit), mida mängiti puupulgaga. Jättes aga lähemalt kirjeldamata kandle kuju, keelte arvu ja muud osad. Tartu muuseumis säilinud vanimad eesti kandled on pärit 19. sajandi algusest ning esindavad seega uuemaid tüüpe vanast eesti kandlest.

Vanad kandled olid ühest puust välja uuristatud. Peamiselt kuusepuust. Kuid tarvitati ka tamme, kaske, saart, jalakat jt. Kõlakaas on hiljem pealeliimitud või naelutatud, vanemail tüüpidel ka kasevitstega kinnitatud. Kannel oli pikerguse kujuga, mille kitsamasse otsa olid kinnitatud keeled ja laiemasse otsa häälestuspulgad kaldjoone all ühest äärest teise. Eestis oli kaks põhilist kandle tüüpi. Laba oli kõlakaane pikendus häälestuspulkade poolses otsas. Labaga kandleid tunti meil ainult Petserimaal (setu kandled) ja mõnes kohas Peipsi-äärseil aladel. Labaga kandled olid levinud ka Ida-Lätis. Lääne-Eestis kandlel ei olnud laba. Samuti olid ilma labata karjala, soome, läti ja leedu kandled. Labaga kannel on otseses seoses ühe vene gusli-tüüpi nn. diivakujulise gusliga. Mõlemate kandletüüpide erinevusteks olid veel koljuga või koljuta kanded.

KAHTE TÜÜPI KANDLED EESTIS

Koljuks nimetati poolsõõrikujuliselt väljaõõnestatud kandle otsa, mis ulatus pinnast pisut kõrgemale. Sellest oli pandud risti läbi raudpulk, mille külge olid kinnitatud keeled. Koljuta kanneldel oli väljaspool kõlakasti ava, kuhu samuti olid paigutatud raudpulk keelte kinnitamiseks. Teine pulk oli ava äärel keelte all. Laiemas otsas olevad häälestuspulgad asetsesid koonusekujulistes aukudes alt üles, kuhu kinnitati keele teine ots.

Labaga kandled olid suuremad: pikkus 55—80 sm, laius 15—30 sm ja kõlakasti sügavus kuni kõlakaaneni 4—8 sm. Ümmarguse põhjaga kanneldel pisut rohkem. Labata kannelde mõõdud olid: pikkus 50—70 sm, laius 10—20 sm. Teisest küljest oli kannel pikem, langedes pulkadega otsast kaldjoone all lühema küljeni ning moodustas mõnel kandlel peaaegu kolmenurkse kuju. Suhe lühema ja pikema külje vahel kõikus 1:2 (ideaalne proportsioon), 3:5, 2:3, 3:4 ja isegi 4:5 vastu. Keelteks olid terastraadid. Hiilisemas arengujärgus oli pikem keel mähitud bassiks, (milleks on kasutatud ka looma sooli). Keelte arv labaga kanneldel oli 7—9, labata kanneldel 6—8. Kohati tunti Lääne-Eestis veel hiiu või rootsi kannelt. Seda 3—4 keelega kannelt, mis sarnanes rohkem viiuliga mängiti poognaga. Need polnud laiemalt levinud.

Vanade kannelde häälestus pole teada, kuid vaevalt küll olid need ühegi helitõu järgi ühtlaselt häälestatud. N. Liidu muusikariistade atlases on meie vana kandle häälestuseks märgitud mi-bemoll.

SIBLIMISE JA NOPPIMISE MANGUTEHNIKA

Vanal kandlel mängiti kattetehnikas (ka siblimistehnikaks nimetatud). See tähendab et mittevajalikud keeled kaeti vasaku käe sõrmedega, parema käe sõrme või puupulgaga üle keelte tõmmates saadi vastava duur-akordi kõla. Siin, Põhja-Ameerikas tuntud autoharfidel on sama põhimõte, ainult selle vahega, et sõrmede aset täidavad üle keelte asetatud sillad.

Hilisemal ajal hakkas vasak käsi viisi jaoks keeli juurde noppima ja ka parema käe sõrmed aitasid viisimängimisele kaasa. Nii arenes katmistehnikast meloodiline mängustiil, mida mõned kandlemängijad kasutavad tänapäevani. Sel ajal kui hakati kasutama bassi saadet, jäi meloodiamängimine ainult ühe käe sõrmedele, kuna teine käsi võttis üle bassisaate. Sel viisil kujunes nn. noppimistehnika.

Muistne eesti kannel oli peamiselt laulu saateks. Tuntud olid siis lauljad, kes kandle saatel seltskondlikel üritustel laulsid ja mängisid. Samuti kanneldati rahvatantsu saateks sageli koos torupilliga. Seda meie teist tuntud rahvapilli on tihti nimetatud „pulmapilliks", sest ükski pulm ei möödunud torupillimänguta. Vanarahvas uskus, et kandlemäng teeb ka haiged terveks ja surnute juures mängides ei pidanud juuresolevad omaksed ega tuttavadki surema.

KUST PARINEB VANA-EESTI KANNEL?

Kust pärineb vana-eesti kannel? Palju on siin vastavate teadlaste poolt väeldud kandle läänemeresoome, balti või slaavi päritolu üle. Enamik rahvapillide uurijaid on arvamisel, et kannel on väljaarenenud meie hõimude juures. Kannelt on mainitud soome rahvaeeposes „Kalevala". Kandelen, kantele, kandel nimi oli läänemere-soomlaste juures tuntud enne, kui lõuna poolt tulnud slaavi hõimud krivitsid ja sloveenid asusid meie hõimude alale Loode-Venemaal. Seegi tõik, et kandle tüüpi guslisid tuntakse ainult seal, kus kunagi asusid meie hõimud, on küllaltki tähelepanuväärne. Sellest võiks järeldada, et venelased oma rahvapilli gusli idee on saanud meie hõimudelt? Õigesti näib siin tegemist olevat paralleelsete arengutega erirahvaste juures, vastavalt maitsele ja muusikavajadustele. Venelased tunnevad gusli nime all kolme eriliiki pille ja üks nendest nn. diivakujuline gusli ongi setude labaga kannel. On teada, et venelased ja setud kasutasid pilli mitte niivõrd viisi kui rütmipillina. Kannei asetati serviti põlvedele ja sealjuures oli vasakut kätt mugav labale toetuda. Karjalas, Soomes ja Eestis esines aga meloodilisem mängustiil. Kannel asetati horisontaalselt põlvedele või lauale ja see ei mõjutanud kandle konstruktsiooni täiendamist labaga. Ainukesed meie hõimudest, kes kasutasid labaga kannelt on vepslased, kuid lähedal asunud isurite ja vadjalaste kandled olid labata.

Arvatakse ka, et muinasvepslaste kandled olid ilma labata, tingituna lähedasest kultuurilisest sidemest karjalastega, ja alles hiljem, isoleeritуna, omandasid vene mängustiili ja labaga gusli taolised kandled.

(Järgneb)

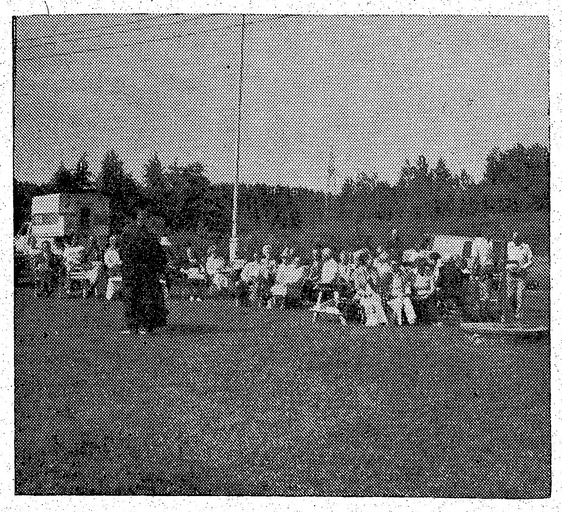

Juuni lõpul toimus Thunder Bay eestlaste Võidupüha tähistamine. Eestlaste pere on seal vähenenud ja vananenud. Vabaõhu-jumalateenistusele „Sillaorule" olid kogunenud ümberkaudsed inimesed. Pildil osavõtjad kuulamas õp. J. Terase jutlust. Foto: Ellen Mäehans

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Vaimulikuna Ameerikas

Ain Kalmus, Meil pole jäädavat linna. Neljas köide mälestusi. EKK, Lund 1981. 199 lk.

Ain Kalmus on jõudnud oma memuaaride neljanda köiteni. „Meil pole jäädavat linna" algab jõudmisega Ameerika pinnale ja hõlmab ki eluaastaid peamiselt kahe baptistikoguduse vaimulikuna. See algas juba 1. juulil 1946, ajal mil regulaarne immigratsioon Euroopast polnud veel laiemalt alanud.

Esimeseks elukohaks on Boston, kus ta kirjeldab kohtumisi Ludvig Juht'iga, on vanaeestlastest liikmeskonnaga eesti seltsis esimeheks ja nende kõrval kutsetööna sidemed ameerika kirikutega, kus ta esimeseks jutlustamise kohaks sai Old Cambridge kirik. Enne püsivale kohale asumist on ta vaimulike asendajaks, aga tal on aega ameerika kultuuriellu sisseelamiseks, peamiselt oma huvialale lähedases kirjanduses. Samal ajal on aktuaalne koha otsimine ja leidmine Rockportis, Atlandi ääres.

Algse emigradina oli autoril ameerika eestlasile palju jutustada kodumaal toimunud sündmusist. Aga veelgi ulatuslikumalt tegi ta seda Cambridge ja Harvardi ülikooli ruumides peetud teoloogilisel kongressil, kus ta oli üheks kõnelejaks ja oli valinud aineks marksismi teooria ja praktika erinevused, tuues näiteid selle rakendamisest Eestis, mis oli kirikutäiele teoloogide perele uudne ja osale koguni vasturääkiv sellase USA ja N. Liidu suure sõpruse ajastul. Kuid seda eesti rahva „saadiku" osa on ta täitnud korduvalt ka hilisemail aastail.

Rockport jäi Kalmusele seitsmeks aastaks kodulinnaks ja ta hindab neid aegu päikselisemaks laiguks oma elukangas, iseloomustades seda kohtumiste ja kogemuste ajana. Aga sel ajal toimus ka elav kirjanikutöö, ilmus „Kodusadama tuled", ilmusid eesti olusid tutvustavad artiklid ameerika ajalehtedes ja materjalide kogumine „Hingemaa" kirjutamiseks , mille aluseks oli eesti ühiskonna Irma eestlaste saatus, mis oli vaevalt ühe inimpõlve vastu pidanud.

Aga selle kõrvale asus USA-sse pagulaspõlvkond uute ideede ja algatustega, rajades selle kultuuri- ja rahvusliku elu, nagu seda praegugi USA-s jätkatakse ja mis on vastu pidanud üle inimpõlve. Kirjanduslikult järgnesid „Maailm on mu kodu", eestikeelne „Prohvet", mis jõudis üle eesti keelepiiri kaugemalegi. Seal alustati ka „Tuliste vankrite" materjalide kogumist ja koondamist.

Siis toimus lahkumine Rockportist, kuna ta tundis, et vajas muudatust oma elus. Uus töökoht leiti Amherstis, üle riigi tuntud erakolledzhi linnas. Selle kohavahetuse kõrval oli ka „kiusatuslik" sekulaarse töökoha võimalus Washingtonis, mille ta siiski südamehäälele kuuletudes ära ütles, soovides jääda vaimulikuks.

Amhurstis, kus ta töö kõrgtipuks oli uue kiriku ehitamine, valmis eesti ajalooline triloogia, mis lähenes ristiusu Maarjamaale toomisele uuest aspektist. Vaimulikuna ülikoolilinnades oli ta koguduseliikmeks palju kõrgema haridusega inimesi, kellele ta kuulutas universaalseid tõdesi, rakendades neid oma kaasaja vajadustele. Ta peab usku tõlgendama nõnda, et see on intellektuaalselt aktsepteeritav, ent siiski nii tugevalt läbitunnetatud, et see haarab kuulajaskonda ka emotionaalselt (lk. 151).

Selles rutiinipärases vaimulikutöös oli intermetsoks reis mineviku radadele, mis on andnud sellenimelise reisikirja Rootsis, kus tal üheks meeldivamaks sündmuseks oli kohtumine eesti kirjanikest kolleegidega.

Vaimulikule on tavaliselt koduks koguduse poolt kasutada antav kodu. Kui aga tulid nähtavale kutsetöö lõpetamise aastad, tõusis esile oma kodu loomise vajadus, igatsus selle järele, mida ta saaks nimetada päriselt oma koduks. Osteti krunt ja pärast pikaajalist hoovõtmist valmis sellel ehitis 1979.

Kalmus hakkas tundma päeva kaldumist õhtule, kutselise tegevuse lõpu poole. Ta tahtis enne arved õiendada „Juudasega", mis andis samanimelise romaani. 1974. a. oli aga tähtis, kui ta saavutas oma doktorikraadi usuteaduse alal. 1975. a. lahkus ta üle paarikümne aasta kestnud töökohalt. Kogu raamat on vaimuliku elutöö, usuliste vaadetega süvenemist nõudev teos ja ühe visa eestlase töökuse tulemuste kirjeldus.

Oma memuaaride lõpuleheküljel selgitab ta üht sisetunnet, mis tal oli memuaaride kirjutamisele asudes. Ta tundis, et ta peab kirjutama paljudest teistest erinevalt. Ta on ikka tundnud, et niihästi eesti kultuurielus kui ka usulises töös on tal alati olnud eriseisund, ta pole kunagi vabanenud üksildustundest, et ta on väljaspoolne. Autor ei analüüsi selle tunde saamislugu, võibolla on siin tema usundi eraldumissuund üldises ühiskondlikus elus, kes peavad end õigemaks ja Jumala lastena paremaks, luues sellega eraldiseisjate klassi. Kalmuse tulek eesti kirjandusse oli ju selline, et ta ei julgenud oma kirjutamisest rääkida oma usukaaslastele, kes võinuks arvata, et see on midagi usuvastast ja usklikule sobimatut.

Ameerika aastate jooksul on autor olnud hinnatud vaimuliku külalisena Torontos, aga paljude ameerika kokkutulekute, konverentside ja kirikusündmuste kõrvale pole neist külaskäikudest sõnagi mahtunud, kuigi mitmed neist on olnud eesti baptistide suured juubelipäevad. Memuaarteose kirjutamisel pidanuks autor käsitlema kogu ajajärku igast aspektist, ega mitte mõnest eralduma.

Ain Kalmus on kaasakiskuva ja haarava jutustamislaadiga, kes läheneb soojusega igale inimesele ja selle soojusega sulatab igas vaadeldavas ta isikupära sisemised väärtused, igatsused ja püüded. See teeb raamatu lähedaseks.

Hannes Oja

Mateeriavabad tsoonid taevas

Kui USA teadlased teatasid, et nad olid avastanud piirkondasid taevalaotuses, kus puudus igasugune mateeria, ei tulnud see üllatusena eesti teadlastele.

Tartu ülikooli täheteadlased on kaua aega uurinud „mateeriavabasid tsoone" ja avastanud siiani vähemalt kümme.

Uudis USA teadlaste avastuse juures on tühimiku suurus — keskelt läbi umbes 300 miljonit valgusaastat.

Mateeriavabu tsoone ei tohi ära segada „mustade aukudega", kuhu mateeria „kaob". Mustad augud on tegelikult kokkupressitud mateeriakoondused, tähendab vastandid mateeriavabadele tsoonidele.

EPL

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 5. augustil 1982 — Thursday, August 5, 1982

Sault Ste. Marie eestlaste suurüritus

Möödunud pikal nädalalõpul toimus ETSPO '82 (Eestlaste Telklaager Suvepäevad Põhja-Ontarios) Sault Ste. Marie „Eesti Rannas". Torontost olid esinejaiks Rahvapillimeeste orkester, „Kungla" rahvatantsijad ja bariton Andres Raudsepp, osavõtjaiks mõningaid eestlasi, kes selle pika sõidu tasuks said meeldiva elamuse sealse väikse, kuid aktiivse eestlaspere üritusel.

Keskpäevaseks avamiseks oli kohal üle paarisaja inimese, enamus jäi neist elama autodesse, mõned ka telkides ja elamuautodes, osa suvilates, aga mõned sõitsid öösel Sault Ste. Mariesse, kuhu on vaid tunniajaline sõit. Kohalikud korraldajad peavad üritust igati õnnestunuks.

Telklaagri avamine toimus kell 1 päeval lippude heiskamisega ja Kanada hümniga.

Avapalvuse pidas diakon-õpetaja V. Kaldma, avasõna ütles telklaagri toimkonna esimees A. Lübek,

mainides et ürituse eesmärgiks on sealsete eestlaste tegevuse elustamine.

Korraldajad olid valmistanud Wintario toetusel lavapõranda selle taguse seinaga, mis jättis visuaalselt ilusa efekti, oli meeldiv ja võimas. Selle taga paistis Ülemjärv, mõned puud. Laval oli kaks Eesti lippu ja nende vahel Kanada lipp. Rahvas istus lava ees pargimiljöös.

Tervitusi tõi kohalik Ontario parlamendi liige Ramsey, läti ja leedu kohalikud esindajad, misjärel avatalitus lõppes Eesti hümniga.

Peale avatalitust olid ettenähtud sportlikud mängud noortele ja vanadele, mida organiseerisid Helle Põldmaa ja Vilma Ambel.

Samal ajal avati „Eesti Rannas" kunsti- ja käsitööde näitus, mille korraldajaks oli Elmar Põldmaa.

Müügil olid ka pidustuse puhuks tehtud ETSPO särgid. „Eesti Ranna" siseruum on väga kaunis, kamina, lahkunute nimedega, köögiosaga, baariga mis on nagu maja veranda. Selles olid oskuslikult kujundatud näituse väljapanekud.

Õhtul toimus rahvuskultuuriline kava. „Kungla" tantsijad jõudsid alles kohale eeskava alguseks ja neile anti veidike puhkeaega, mistõttu algus viibis. Väga pidulik oli rongkäik, mis kulges nõlvakust alla otse lava juurde. Rongkäigus oli peatoimkond, näituste koraldajad, Torontost Eesti Rahvapillide Orkester, soome meeskoor „Kaleva", „Kungla" rahvatantsijad, kohalikud Sault Ste. Marie võimlejad. Hoogsat „Porilaste marssi" mängisid Veikko Koskenoja ja Allan Liik. Rongkäigu muusika pani kohe rahvalegi tuju sisse.

Õhtul oli rahvast rohkem kohale jõudnud kui päeval. Oli tunne, et neid oli palju rohkem kuni 300 ringis.

Avatervituse ütles Eesti Vabadussõja veteran Arthur Maasik, peokõnelejaks oli aga EKN abiesimees W. Pent Ottawast.

Ta kõneles vabalt ja humoorikalt, öeldes muuhulgas, et mõned arvavad, et kui kord on ESTO-l käidud, siis pole enam vaja, kuna need korduvad. See on ekslik, iga ESTO-pidustus on omamoodi uus. Ta õhutas inimesi eelolevast pidustusest osa võtma.

ESTO-84 probleeme selgitas veel ESTO peatoimkonna esimees T. Metsala. Siis esines Rahvapillide Orkester, mis oli täiendatud sealsete muusikameestega, nii et laval oli 12 mängijat keda Oskar Haamer juhatas. Mängijate hulgas oli dr. J. Roosi perekond, Reet Roos mängis uut lokopilli, millega kontsert algaski. Kõik esitatavad palad said suure menu osaliseks, lava põrand ja järvelt vastu tulev kaja andis eriti hea akustiga.

Soomlaste 25-liikmeline „Kaleva" meeskoor Jussi Järvise juhatusel esitas efektikalt soomekeelseid laule.

Bariton Andres Raudsepp Torontost laulis viis laulu ise end kitarril saates.

Üks laul oli indiaani laul lähedusest oleva indiaanlaste keskuse rahustamiseks. Kuulajad kviteerisid suure tänu ja kiitusega külalissolisti bravuurset laulu.

Uuesti esines Rahvapillide Orkester. Kuna esinejad olid rahvarõivas, siis see etnograafiline ansambel jättis ka väliselt suure efekti ja rahvas võttis lahtiste südametega vastu eesti rahvalauludele baseeruvaid meloodiaid.

Sault Ste. Marie moodsad naisvõimlejad esinesid Inge Aloe juhatusel; vanemas grupis oli kaks, nooremas 6, kes näitasid oma oskust. A. Raudsepa teise programmi ajal jagas ta väikesi laululehti, et bassilauljad said luua orkestrilise saaterütmi ta laulule. Rahvas oli väga vaimustatud ta lauludest.

„Kungla" rahvatantsijad T. Metsala juhatusel

ja ise kaasa tantsides esitasid rea tantse, Allan Liik saatis akordionil,

pakkudes võrratult ilmekat ja miimikaküllast eesti rahvatantsu.

Õhtusel esinemistel oli teadustajaks Ellen Pook, kes seda tegi väga energiliselt. Tütarlaps õpib praegu Toronto ülikoolis kolmandat aastat, kuid läks oma kodukoha eestlastele appi nende pidupäeval.

Rahvakunstiline õhtu lõppes A. Lübeki lõppsõnaga, kes avaldas esinejaile tänu ja andis auhindu.

Kavaline osa oli organiseeritud ja koostatud Arno Ambeli poolt.

Hiljem õhtul järgnes V. Koskenoja orkestri saatel seltskondlik osa kuhu vahele esinesid ka teised külalised.

Pühapäeval oli jumalateenistus, kus jutlustas diakon-õpetaja V. Kaldma. Kuna ilm oli öö jooksul muutunud tuuliseks ja jahedaks, siis toimus jumalateenistus siseruumis. A. Raudsepp võttis osa kahe vaimuliku lauluga ise end kitarril saates.

Pärast toimusid sportlikud mängud ja laskevõistlused Udo Sillavere korraldusel „Eesti Ranna" lähedal. Samuti kestis edasi näitus. Osa rahvast jäid rahvamajja sööma, osa oli juba teele asunud kodupoole.

Enamus aga ootas õhtust lõkkeõhtut, kus kõlasid ühislaulud, oli vabatahtlikke esinemisi Inge Aloe organiseerimisel,

A. Raudsepp laulis mõned humoreksed laulud ja A. Maasik luges oma humoreske ja anekdoote. Rahvas laulis uljalt kaasa, kohalikud pillimehed saatsid. Pidu käis kuni kesköönì.

Esmaspäeval hommikupoolset kasutati suvitamiseks ja hakati telke kokku panema ja lahkuma kuna kõigil oli midagi ilusat kaasa võtta. Sault Ste. Marie eestlased näitasid kuivõrd palju võidakse saavutada, kui on üksmeelt, kohusetunnet ja töötahet. Sellega imponeeris korralduste läbiviimine eriti siinse suurlinna osavõtjaile.

(EPL)

wintario

29. juulil peetud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 239589, $10.000 võitsid piletid nr-d 045438 ja 624717, $1000 — 38121, $100 — 5819, $10 — 985, $50 segijärjekorras numbrid 718715 ja tasuta piletiraamatu nr. 78. Punase palli võidu võitsid numbrid 509089, teised sama numbriga piletid $1000.

Pühtitsa klooster tegutseb Eestis

N. Vene võimud annavad Saksamaal välja propagandaajakirja „Sowjetunion heute", arvatavasti samadel kokkulepetel nagu ilmub USA-s nende propagandaajakiri „Soviet Life". Saksamaal esineb väljaandjana Vene suursaatkond. Viimasel ajal on märgata Vene võimude katseid neis ajakirjades tuua reportaazhe annekteeritud Balti vabariikidest, nähtavasti lootuses, et ehk see aitab reageerida baltimaalaste kasvavale aktiivsusele oma päritolumaade ja nende rahvaste päästmiseks Kremli hävitamisaktsioonidest.

Saksamaa ajakirja number toob rohkete piltidega reportaazhi Virumaal asuvast Pühtitsa nunnakloostrist Kuramäel, märkides, et seal olevat praegu 133 nunna. Kas teated on usutavad, on iseküsimus.

Artiklis tuuakse intervjuusid nunnadega, kes, nagu nimedest selgub, on venelannad. Ilmselt kannab kõik sihti, näidata nagu valitseks N. Venemaal ka mingitlaadi usuvabadus.

(EPL)

Kalifornia kontingent MÜ's

Kui otsida Kalifornia eestlaste vaimuvara suurimat konsentratsiooni augusti viimasel nädalal, leiad selle metsaülikoolis. Epp Raun, Toivo Raun, Marilyn Vihma, Eero Vihman ja Jaan Puhvel on kõik Kaliforniast ja tänavu rikastavad nad igaüks oma moodi MÜ kava.

Epp Raun saavutas kevadel doktorikraadi arhitektuuri ajaloos. Metsaülikoolis on ta lektorina esmakordselt ja ka ainega, mis metsaülikoolis esmakordselt käsitletakse — Tallinna vanem arhitektuur.

Tundub et lõviosa kavast langeb Toivo Rauna õlgadele.

Mitte ainult ei korralda ta ajaloo õpperingi, vaid peab ka kaks põhjapanevat loengut peateemal (ärkamisaeg).

Üks neist käsitleb ärkamisaja rahvusvahelist tausta ja majanduslikke eeldusi ja teine eesti rahva kultuurilist arengut ärkamisajal.

Päris esimest korda viibivad metsaülikoolis Marilyn ja Eero Vihman San Fransiscost. Neid tutvustame lähemalt ühes tulevases lehes. Tänaseks aidaku sellest et Marilyni nimi ei tule mõne eesti vanema soovist leida oma lapsele eksootilist nime, vaid on ameeriklase kohta päris tavaline nimi. Aga ameeriklane Marilyn on ise päris ebatavaline. Eks lugege ta kohta edaspidi, samuti Eero Vihmanist.

Jaan Puhvelit pole me metsaülikoolis pikka aega näinud — viimati 1970. a. suvel, seega 12 aastat tagasi.

Tänavu ootame temalt kirjandusainelist loengut, mis algab küll Jansenist, aga on pigem ülevaade pikemast ajajärgust, kui kontsentratsioon lühemale perioodile.

Vahest jõuab Viidinguni välja . . . Lisaks juhendab Jaan Puhvel eesti keele ja kõne gruppi edasijõudnuile.

Epp ja Toivo Raun, Marilyn ja Eero Vihma, Jaan Puhvel — kes ütleb, kui palju on Kalifornia eestlaste intelligentsi ruutkilomeetri kohta Boltonis.

rii 82

toimub 22.—29. augustini

Osavõtumaks on $175.00, lastele $100.00, millest registreerimisel tuleb tasuda $35.00.

Lisainformatsioon saadaval.

KOTKAJÄRVE METSAÜLIKOOL
45 Fulton Ave., Toronto, M4K 1X6
(416) 463-9065

nimi vanus

aadress

telefon

soovin informatsiooni laste programmi kohta ☐

USA president Ronald Reagan

kuulutas välja Ikestatud Rahvaste Nädala

Allakirjutamine Valge Maja Rose Garden'is ajakirjanike ja kutsutud külaliste juuresolekul

NEW YORK (VES) — Käesoleval kuul möödus 24 aastat, kui president Eisenhower kuulutas esmakordselt välja Ikestatud Rahvaste Nädala, millega juhitakse erilist tähelepanu kommunistliku ikke all kannatavate rahvaste kurvale saatusele. Selle nädalaga tahetakse kindlustada nende rõhutud rahvaste vastupanutahet ning selgitada ameerika rahvale missugune oht varitseb neid kommunismi sildi all.

„Public Law 86—90" alusel on 1959. a. saadik kirjutanud vastavale proklamatsioonile alla iga USA president. Kunagi ei ole aga pööratud sellele iga-aastasele sündmusele nii palju tähelepanu kui tänavu. Esmakordselt leidis allakirjutamine aset Valge Maja Rose Gardenis ajakirjanike ja kutsutud külaliste juuresolekul.

Republikanide partei eriline osakond etniliste gruppidega sidemete pidamiseks kutsus 19. juuliks kokku ligi 200 kommunistliku rezhiimi all elavate rahvaste, muuhulgas ka eestlaste, esindajad.

ERKÜ'd esindasid esimees Juhan Simonson, abiesimehed Mäido Kari ja Paul Saar ning Esinduskogu liige Jüri Raus.

Aktiivsete republikanidena olid kutsutute hulgas ka eestlased Veve Eldridge Washingtonist ning Indianapolises elav Hans Lill.

Kohal olid mitmed Kongressi liikmed, nagu Esindajatekoja Välissuhete Komisjoni esimees Clement Kablocki, ikestatud rahvaste probleemidega tegelev Edward Derwinski, baltlaste sõber Geraldine Ferraro ja paljud teised.

Esindatud oli ka välisministeerium, kust oli pidulikule üritusele tulnud muuhulgas Balti küsimusi käsitlev Mildred Patterson.

Ta on tihti arutanud ERKÜ ja JBANC'i (Joint Baltic American National Committee) esindajatega Balti riike puudutavaid probleeme

ning kasutas seegi kord võimalust suhete värskendamiseks eestlastega.

Vastuvõtu aukülalisteks olid asepresident George Bush ja Captive Nations Committee esimees dr. Lev Dobriansky. Georgetown University juures Nõukogude uurimuste professorina töötav Dobriansky on aastaid võidelnud kommunismi poolt ikestatud rahvaste huvide eest, pöörates valitsusringkondade tähelepanu sellele, mida kommunism tõeliselt tähendab neile, kes peavad selle all elama.

Valge Maja „public relations" esindaja Elizabeth Dole tutvustas koosolijatele selleks vastuvõtuks eriliselt kohale kutsutud endiseid Kongresi liikmeid,

kes olid omal ajal aidanud läbi viia aktsiooni, mille tulemusena sai teoks Ikestatud Rahvaste Nädal.

Nende hulgas olid mõned nimed mis võivad eestlastele olla tollest ajast veel tuttavad, nagu rahvasaadik Judd ning senaatorid Curtis ja Moss.

Pooletunnise tseremoonia raames pidas president Reagan ka kümneminutilise kõne, milles ta mainis muuhulgas Balti riike. President ründas teravalt kommunismi, öeldes, et sellele filosoofiale rajatud riigikord toob endaga ainult kaasa sunnitööd, massivangistusi, nälga ja veresauna. Ta hoiatas, et N. Liidu tugevnemine tähendab ainult kõikide aegade suurima sõjaväelise impeeriumi laienemist.

President väitis, et maailmas on praegu toimumas globaalne võitlus, millele ta tahtis erilist tähelepanu tõmmata Ikestatud Rahvaste Proklamatsiooni piduliku allakirjutamisega.

Selles heitluses mängivad presidendi arvates olulist osa raadiojaamad nagu Ameerika Hääl ning Raadio Vaba Euroopa

Vabadusraadio, mis teatavasti toimetavad saateid, ka Nõukogude okupatsiooni all kannatavasse Eestisse. Reagan kinnitas, et ta meelsasti suurendaks nende raadiote eelarveid, kui Kongress annaks talle vastavad summad.

Presidendi sõnavõtt võeti vastu tormilise aplausiga ning pidulik allakirjutamine lõppes spontaanse „God Bless America" laulmisega, millega ühinesid ka Reagan ja Bush.

P. R.

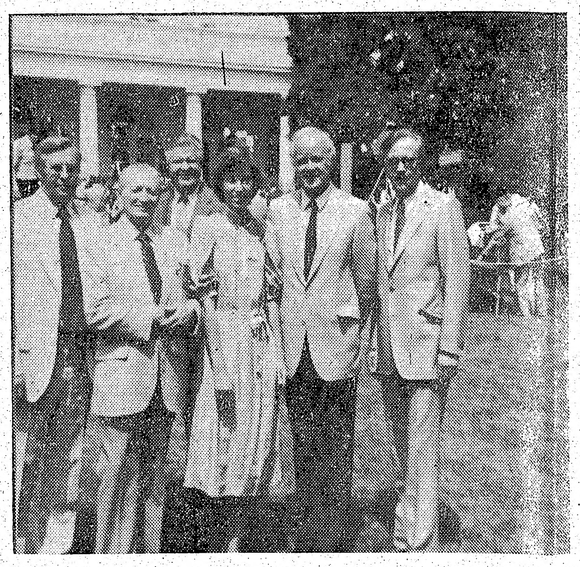

Grupp eestlasi Valge Maja roosiaias 19. juulil 1982, kui president Ronald Reagan kirjutas alla Ikestatud Rahvaste Nädala proklamatsioonile, mida tehti esimest korda avalikult. Pildil vasakult ERKÜ liige Jüri Raus, ERKÜ aseesimees Paul Saar, tagapool H. Lill Indianapolisest, USA välisministeeriumi Balti laua juhataja Mildred Patterson, ERKÜ esimees Juhan Simonson ja ERKÜ aseesimees Mäido Kari.

Foto: Mäido Kari

Sündmuste kalender

Laupäeval, 7. augustil kell 8.30 õ. Jõekäärus Laste Suvekodu valguspidu.

Laupäeval, 14. augustil kell 6 õ. Collingwoodis, J. Sepa suvila õuel jumalateenistus.

Kuna käesoleva nädala esmaspäev oli Ontarios riiklik püha Simcoe Day (Civic Holiday), siis selle tõttu ilmub käesoleval nädalal üks „Vaba Eestlane", mis kannab neljapäeva, 5. augusti kuupäeva. Tuleval nädalal ilmub jälle tavakohaselt kaks numbrit.

SÄÄSTKE 15–30%
parimailt karusnahkesemeilt

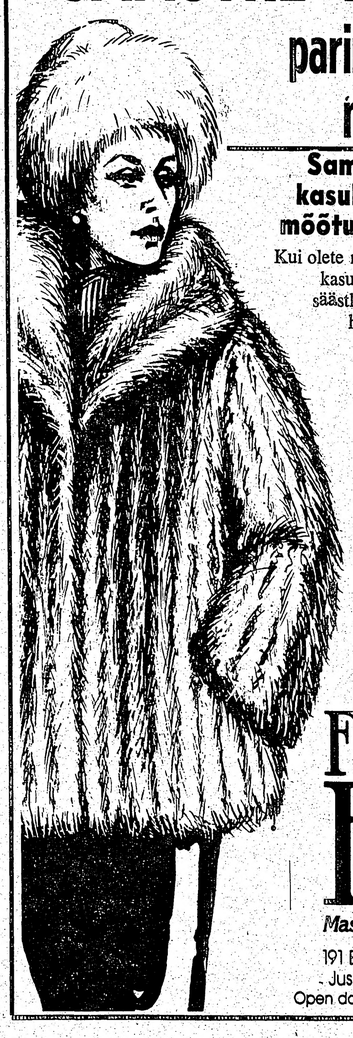

Sama hind — valmis kasukad või teie oma mõõtude järgi tellitud.

Kui olete mõelnud sel sügisel endale kasuka osta, siis ostke suvel ja säästke. Valige endale kasukate hulgast, mis on müügil või laske oma mõõtude järgi õmmelda. Sama hind! Valmistatakse kohapeal ja täielik garantii.

SÄÄSTKE EKSTRA 5%

Tellige oma kasukas enne 7. augusti 1982 ja säästke veel 5%.

Pildil pesukarunahast (racoon) jakk. Tavaline hind $1375
NÜÜD $1074

Krediitkaardid

FURS by FINN
Master Furriers since 1960
191 Eglinton Ave. E. – 488-1701
Just West of Mt. Pleasant Rd.
Open daily to 6 – Thurs to 7 – Sat to 3